

HOOFSTUK 7

GEVALLESTUDIE

7.1 INLEIDING

7.1.1 Die aard van die studie

Hierdie gevallestudie bestaan uit die waarneming en beskrywing van 'n strukturele gesinsterapeutiese proses van 'n dowe kind met horende ouers. Die gesinsterapie-sessies word almal gedeeltelik of volledig beskryf sodat die idiosinkratiese eienskappe van die gesinsterapeutiese proses duidelik blyk.

In hierdie studie is die aanmeldingsprobleme van die dowe kind volgens 'n gesinsteraksionele verwysingsraamwerk geëvalueer, behandel en herevalueer. In die strukturele gesinsterapie is daarop gefokus om 'n ontmoetingsarea vir horende en dowe gesinslede te skep en ook om die dowe kind se inherente nie-verbale vermoëns positief te definieer.

Die gevallestudie se resultate kan nie as algemeen-geldend beskou word nie, maar moet slegs as 'n bron van idees en hipotese oor gesinsterapie met horende en dowe gesinslede beskou word.

7.1.2 Die metode van die studie

Die gevallestudie-metode is in hierdie ondersoek gebruik en daarom is daar slegs een gesin betrek. Die gesin is volgens die volgende kriteria geselekteer.

- Die geïdentifiseerde pasiënt moes vanaf geboorte doof gewees het. Met ander woorde die dowe kind moes nie taal en spraak op 'n natuurlike wyse kon aangeleer het nie.
- Die dowe kind moes 'n dagskolier wees, wat hoofsaaklik deur sy/haar primêre sosiale omgewing, naamlik sy/haar gesin, beïnvloed word.
- Ook moet die geïdentifiseerde pasiënt 'n laerskoolkind wees vir wie spel nog 'n natuurlike wyse van kommunikasie en self-ekspressie is.
- Laastens moet die ouers van die dowe kind beide horende persone wees.

Die gesin het elke tweede week vir 'n sessie van een uur lank gesinsterapie ontvang. Aanvanklik is met die hele gesinsisteesem gewerk. In die middelfase van terapie, is slegs met sekere subsysteme gewerk en die gesinsterapie is weer afgesluit met die hele gesinsisteesem om sodoende die verandering sinvol waar te neem. Daar was altesame agt gesinsterapie-sessies.

'n Diagnostiese evaluering van die aanmeldingsprobleme is gedoen deur 'n strukturele analise volgens Minuchin (1974) te doen. Die volgende ses areas is geëvalueer : die gesinstruktuur; die buigbaarheid van die gesinsisteesem; die effektiwiteit van die gesinsgrense; die gesin se lewenskonteks; die gesin se ontwikkelingstadium en die funksie van die geïdentifiseerde pasiënt se simptome. In hierdie evalueringsproses is gebruik gemaak van agtergrondgegevens, die waarneming van die gesininteraksies en gesinsvoorstelling (sculpting). Strukturele gesinsterapie is die behandelingsmetode wat primêr geïmplimenteer is. Verskeie strukturele terapeutiese tegnieke is gebruik in die aansluiting by en herstrukturering van die gesinsisteesem. Daar is veral klem gelê op nie-verbale speltegnieke binne die strukturele gesinsterapeutiese proses. Binne die terapeutiese proses is verskeie wyses van kommunikasie (spraak, liplees, gesistematiseerde en ongesistematiseerde gebare en skrif) gebruik om spontane en effektiewe kommunikasie te fasiliteer. Die nie-verbale kommunikasiewyses is dikwels met speltegnieke in die terapie gekombineer.

Die herevaluering van die gesin is op soortgelyke wyse as die evaluering, na verloop van die terapie gedoen. In die herevaluering is veral gelet op die mate waartoe die terapeutiese doelwitte bereik is.

7.1.3 Agtergrondgegevens

7.1.3.1 Gesinsamestelling en aanmeldingsprobleme

Die gesin bestaan uit 'n vader (42 jaar), 'n moeder (37 jaar), 'n seun (18 jaar), 'n dogter (17 jaar) en nog 'n dogter (9 jaar), Al die gesinslede het normale gehoorvermoë buiten die

jongste dogter wat doof vanaf geboorte is. Die jongste dogter is ook die geïdentifiseerde pasiënt in die gesin as gevolg van hanteringsprobleme. Sy presenteer met woedeuitbarstings en regresserende gedrag. Verder ondervind die horende gesinslede kommunikasieprobleme met die dowe kind.

7.1.3.2 Biografiese inligting

a) Die vader

Die vader is die vyfde oudste van sewe kinders in sy gesin van oorsprong. Beide sy ouers is reeds oorlede. Hy beskryf sy kinderjare as gelukkig. Hy beskik oor 'n standaard 8 kwalifikasie en is die laaste 18 jaar werksaam as 'n klerk by 'n groot maatskappy. Sy vrye tyd spandeer hy tans hoofsaaklik aan lees as gevolg van sy mediese probleem, naamlik Ankolysis Spondilites. Die siekte aan sy rug is ongeneeslik en hy word die afgelope 8 jaar slegs vir die pyn wat hy ervaar, medies behandel. Sy toestand verswak ook progressief. Alhoewel hy huidig nog as klerk werksaam kan wees, kan hy geen fisies uitputtende werk soos tuinwerk, motorherstelwerk of sport doen nie; aktiwiteite wat hy voorheen geniet het. Hy beskou homself tot 'n groot mate as gestremd en noem dat dit hom 'n aantal jare geneem het om sy siekte te verwerk en te aanvaar.

b) Die moeder

Die moeder kom uit 'n gesin van 5 kinders waarvan sy die tweede oudste is. Haar ouers is geskei toe sy 11 jaar oud was en die kinders is in die sorg van hul vader geplaas. Haar vader is ongeveer 'n jaar na die egskeiding weer getroud. Sy beskryf haar kinderjare as baie ongelukkig en noem dat sy tans baie min kontak met haar ouers het.

Sy behaal 'n standaard 8 kwalifikasie en doen ook klerklike werk voor haar huwelik en weer met onderbreekte periodes na die geboorte van haar tweede kind. Tans werk sy ononderbroke en reeds vandat haar jongste dogter op driejarige ouderdom kleuterskool toe is. In haar vrye tyd doen sy die huishouding en versorg sy die tuin.

c) Die oudste seun (A)

Die seun van 18 jaar, tans in standerd 10, presteer gemiddeld tot bogemiddeld op akademiese sowel as op sportgebied. Sosiaal word hy as 'n ekstrovert beskryf met 'n groot vriendekring. Hy behoort ook aan verskeie verenigings. Geen mediese, sielkundige of hanteringsprobleme was tydens sy ontwikkeling aanwesig nie.

d) Die oudste dogter (B)

Die dogter van 17 jaar is tans in standerd 9. Sy presteer gemiddeld op akademiese en sportgebied. Haar ouers beskryf haar as hardwerkend in haar skoolwerk asook in die huishoudelike take wat sy verrig. Sosiaal is sy meer 'n introvert alhoewel sy verskeie vriendinne het en ook aan hul kerk se jeugvereniging behoort. Geen mediese, sielkundige of hanteringsprobleme het voorgekom tydens haar ontwikkeling nie.

e) Die jongste dogter (C)

Die geïdentifiseerde pasiënt is huidig 9 jaar oud en in Graad 2 in 'n skool vir dowe kinders. Sy woon die skool vanaf driejarige ouderdom by, waar sy tot en met haar sewende jaar in die kleuterskoolafdeling van die skool was. Sy slaag Graad 1 binne die bestek van een jaar, ten spyte daarvan dat sy volgens haar klasonderwyseres se verslag, 'n laag gemiddelde intelligensie en geringe perseptuele en motoriese uitvalle het.

Na die geboorte van B, verloop agt jaar voordat die moeder swanger raak met C. Die ouers noem dat dié swangerskap beplan was. Tydens die eerste maand van die moeder se swangerskap met C, het die moeder Rubella gehad. Die geboorteproses self was heeltemal spontaan en het sonder enige komplikasies verloop.

Die diagnose van doofheid is die eerste keer ontdek deur 'n spesialis, toe die ouers as gevolg van hul vermoede dat C doof is, haar vir evaluasie geneem het. 'n Diagnose van bilaterale persepsiedoofheid is by 'n tweede geleentheid gestel. Op daardie

stadium was C twee en 'n half jaar oud. Hierdie tipe doofheid is onomkeerbaar deur mediese behandeling. Volgens oudiologiese evaluering het sy 'n gehoorverlies van 87% in haar linkeroor, van 100% in haar regteroor en 'n gemiddelde gehoorverlies van 89%. Hiervolgens word sy geklassifiseer volgens Levine (1960) se opvoedkundige klassifikasie, as 'n kind met ernstige gehoorverlies. Dit impliseer dat sy ten spyte van ouditiewe hulpmiddels nie taal en spraak deur middel van gehoor kon aangeleer het nie. 'n Plasing in spesiale skool vir dowes is essensieel vir haar om kommunikasie-en akademiese-vaardighede te ontwikkel.

Geen mediese komplikasies addisioneel tot doofheid, is by haar teenwoordig nie. Sy het op twee weke oorinfeksie in beide ore gehad en daarna slegs die gewone kindersiektes in 'n ligte graad.

Sosiaal was sy aanvanklik totaal teruggetrokke. Vandat sy egter die laerskool bywoon, het sy meer begin sosialiseer met kinders van haar portuur binne die dowe subgroep. Met horende persone buite haar gesin meng sy byna glád nie.

7.2 EERSTE GESINSTERAPIE-SESSIE

Die gesin is deur 'n skoolsielkundige van 'n skool vir dowes, na die terapeut verwys vir gesinsterapie. Die rede vir verwysing was hanteringsprobleme wat die ouers met hul negejarige dogter C, ondervind het. Na 'n telefoniese kontak, waartydens die eerste afspraak gefinaliseer is, ontmoet die terapeut en die gesin vir die eerste gesinsterapie sessie. Die doelstellings vir die eerste sessie was hoofsaaklik die aansluiting by en akkomodering tot die gesin, die nagaan van die gesin se siening van hul probleme, die waarneming van die gesinsinteraksies en gesinstruktuur en die gesamentlike formulering van die doelstellings vir terapie. Haley (1976) se benadering tot die eerste gesinsonderhoud is as uitgangspunt gebruik.

Die gesin neem die volgende posisies vir die eerste sessie in:

Pa

A

Ma

B

C

T

Na aanleiding hiervan word die volgende tentatiewe hipoteses gestel: Dit blyk dat daar moontlik 'n alliansie tussen die ma en C aanwesig mag wees. So ook 'n moontlike alliansie tussen A en B, wat die ouer kindersubstelsiem vorm.

Nadat die terapeut haarself voorgestel het en met elke gesinslid kennis gemaak het, was die onmiddellike doelstelling van die terapeut om by die gesinsistelsiem aan te sluit deur elke gesinslid beter te leer ken en 'n verhouding met elkeen op te bou.

Die gesprek is op die volgende wyse oopgestel:

T : "Vanaand dink ek is dit die belangrikste dat ek elkeen van u beter leer ken, by wie sal ons begin?"

Hierdeur plaas die terapeut die verantwoordelikheid op die gesin om te reageer en na 'n aanvanklike oomblik van stilte en spanning, kyk die man en vrou na mekaar en begin te giggel. Die vrou neem na 'n ruk inisiatief en stel haar man aan die woord, deur na hom te wys en te sê : "Die oudste."

Pa : "Ek bly maar die oudste."

Uit hierdie transaksie blyk dit of daar moontlik 'n onsekerheid tussen die man en die vrou is, wie van hulle twee die leiding in hierdie situasie moet neem.

Hierna gee die man agtergrondgegewens oor homself, sy gesin van oorsprong, sy werk en stokperdjies. Na aanleiding van sy mediese probleem (Ankylisis Spondilites) en die ambivalente wyse waarop hy van sy werk vertel het, vra die terapeut spesifiek hieroor uit.

T : "Hoe geniet u die werk?"

Pa : "Agge laat ek dit so stel: 'n Mens kom amper op 'n stadium wat jy berus. Jy raak half opstandig en dink jy het nou nie gevorder as jy hier by veertig kom ... dan neem jy dinge in oënskou en dink; dis nie werklik wat ek beoog het nie."

T : "'n Gevoel van onvergenoegdheid?"

Pa : "Laat ek dit so stel - ek is nou nie uitgelate oor my werk nie, maar ek aanvaar dit."

Hieruit blyk dit duidelik dat die man teleurgesteld voel oor sy werkprestasie. Tydens die gesprek met die man, het die kinders deurentyd baie passief gesit en luister. Die vrou het egter met haar hande begin vroetel toe die man sy gevoelens oor sy werksituasie geverbaliseer het. Hiervolgens blyk dit of sy moontlik ongemaklik oor haar man se werksituasie mag wees.

Direk hierna vertel die vrou spontaan van haar eie werk situasie.

Ma : "Ek werk lekker waar ek is en is nie van plan om te stop nie. Ek werk as 'n privaatsekretaresse."

Haar man maak haar nie-verbaal, deur bevraagtekend na haar te kyk, bewus van wat sy gesê het en hulle giggel weer.

Ma : "Eksuus, net 'n sekretaresse by Departement X."

T : "Hoe bedoel u, u wil nie stop nie?"

Ma : "... jy sien, ek wil nie bly waar ek is nie, ek wil so 'n bietjie hoër klim."

Die wyse waarop die vrou bogenoemde spontane mededeling oor haar gunstige werksituasie gemaak het, direk na haar man se mededeling, versterk die tentatiewe hipotese dat sy ongemaklik voel oor haar man se werksprestasie. Dit is asof sy op 'n indirekte wyse hom verwyf het vir sy werksprestasie en vir hom die boodskap gegee het dat sy meer toereikend is as hy. Dit kan daarop dui dat die vrou besig is en tot 'n groot mate alreeds die instrumentele leierrol oorgeneem het, as gevolg van haar man se siekte. Die ongemak wat navore kom, dui aan dat die verskuiwing van rolle nog nie afgehandel is nie.

Nadat die vrou van haar werksituasie vertel het, vertel sy voorts van haar gesin van oorsprong en van haar huis- en tuinwerk waarmee sy haarself besig hou.

Hierna beweeg die terapeut na C wat tot op hierdie stadium, as gevolg van haar onvermoë om die verbale kommunikasie te volg, nie betrokke was by die gesprek nie. Die terapeut trek haar aandag deur vorentoe te sit, aan haar stoel te raak en oogkontak met haar te maak. 'n Eenvoudige gesprek word op 'n verbale wyse tussen hulle gevoer. C kom baie skaam en teruggetrokke voor en antwoord telkens in enkel woorde terug. C se spraak is as gevolg van haar doofheid redelik onduidelik.

T : "Hoe oud is jy nou?"

C : "Nege jaar."

T : "Is jy in die skool?"

C : "Ja."

T : "Wat doen jy na skool in die middag?"

C : "Koshuis."

T : "Wat maak jy by die koshuis?"

C : "Speel, buite."

Ma : "Baklei met die seuns."

Ma kyk na C en praat met haar, ten spyte daarvan dat C nie na haar kyk nie en gevolglik nie kan liplees wat sy sê nie. Die terapeut maak die ma daarvan bewus deur te toets of C gehoor het.

T : "Het jy gehoor wat Ma gesê het?"

C skud haar kop.

Ma : "Wat het Ma gesê?"

C trek haar skouers op.

Ma : "Jy baklei met die seuns" (tergend)

C : "Nee." Sy lag terug.

In die transaksie tussen die ma en C kom die wedersydse positiewe aanvaarding tussen hulle na vore. Verder neem die ma in hierdie transaksie aan dat C haar verstaan het, alhoewel C onbewus daarvan was dat haar ma met haar gepraat het. 'n Tentatiewe hipotese dat 'n gebrekkige kommunikasie veroorsaak dat heelwat informasie en interaksie tussen hulle verlore gaan, word op grond hiervan in gedagte gehou.

A is die volgende gesinslid wat spontaan oor homself begin praat. Hy noem dat hy tans in standerd 10 is en volgende jaar Weermag tōe gaan. Daarna wil hy graag deelyds verder studeer. Verder vertel hy onder andere van sy lees en skaak stokperdjies. Terwyl A en die terapeut gesels, luister die pa en B aandagtig na die gesprek. Ma en C kyk ondertussen vir mekaar en giggel saam oor iets privaat tussen hulle. Die hipotese dat daar 'n alliansie tussen Ma en C is, word deur hierdie proseswaarneming verstrekk. Die terapeut vra A uit oor saam met wie hy skaak speel, om sodoende meer van die gesin se alledaagse interaksies te wete te kom.

A : "Niemand, met myself."

T : "Soms met een in die gesin?"

Ma wil net begin praat toe A antwoord.

A : "Partykeer teen my pa en partykeer teen my ma, maar hulle hou nie daarvan nie."

Ma : "Ons kan nie meer nie." (laggend)

Pa lag instemmend saam en kyk eers na sy vrou en daarna na A. Hierna gaan die terapeut die ander moontlike interaksies na.

T : "Wat van jou B?" (T direk aan B)

B : "Nee, ek kan nie skaak speel nie." (skud kop en lag)

Ma : "Jy het darem al probeer."

T : "Speel jy en A, skaak?" (T direk aan C)

Die ma sit dadelik vorentoe en voordat C die terapeut kan antwoord, verduidelik sy vir C weer die terapeut se vraag.

Ma : "C, die mannetjies ... jy en A ... mevrou vra of julle perd en kasteel speel?"

C : "Jaa ...". Die ma sit terug en ontspan.

Pa : "Sy het egter nie 'n idee daarvan nie." (Pa aan terapeut)

Ma : "Sy kan darem die pionne regsit." (Ma aan Pa)

Hieruit blyk dat elk van die gesinslede maklik vir A bereikbaar is. Uit die transaksies wat tydens die gesprek plaasgevind het, blyk die ma 'n baie aktiewe rol in die gesin se interaksies te speel, deurdat sy dikwels namens ander gesinslede praat. Opvallend is egter hoe sy die terapeut en C nie ruimte laat om alleen met mekaar te kommunikeer nie, maar dat sy tussenbeide tree. Verder neem die ma die leiding om te praat, wanneer A na albei sy ouers verwys. Aan die einde van die transaksie neem sy ook 'n effens uitdagende houding teenoor haar man in.

Hierna vertel A spontaan hoe hy met C speel en die terapeut volg dit op om 'n duidelike idee van die gesinstruktuur te kry.

T : "Speel jy die meeste met haar?"

A : "Ek sal nie sê die meeste nie."

Ma : "Ek sal sê B het die meeste met haar te doen."

A : "Omdat hulle in dieselfde kamer bly."

Ma : "Definitief, partykeer het sy selfs meer as ek met haar te doen. Hulle is byvoorbeeld vakansies heeltyd bymekaar. Sy werk nooit vakansies nie; sy kyk vakansie knaend na haar sussie. So - in 'n mate ken sy haar selfs beter as wat haar ma haar ken."

Hieruit blyk dit dat B met tye moontlik 'n ouerrol ten opsigte van C vertolk. Hiermee saam bevestig sy ook dat die alliansie tussen haar (Ma) en C die meeste in hulle gesin manifesteer.

Die laaste gesinslid waarby die terapeut aansluit en uitvra, is B. Sy noem dat sy veral die skool se sportaktiwiteite geniet, haar besig hou met huiswerk en verder met die gesin se huishouding help. Op hierdie stadium raak die ma ietwat ongemaklik en begin giggel. Die terapeut vermoed dat B moontlik die ouers se verantwoordelikhede tot 'n groot mate help dra en toets die hipotese deur haar twee rolle te etiketeer. Hierdeur toets die terapeut ook die gesinstruktuur se buigsamheid tot verandering ten opsigte van B se moontlike ouerrol.

T : "Jy is op skool en jy is al 'n huisvrou?"

B : "Lyk my so, ja" Sy lag, ook die ander gesinslede.

"My ma kom te laat by die huis en ons wil vroeg eet ... nou ja." Sy kyk af.

Die terapeut is op hierdie stadium onseker of B te veel van die ouerlike verantwoordelikhede dra en of die rolvervolking aanvaarbaar vir haar en die gesin se funksionering is. Op grond van die gesinsreaksies was die terapeut van mening om die ouerrol wat B vertolk, positief te formuleer, eerder as om die gesinstruktuur te veel uit te daag in so 'n vroeë stadium van terapie. Hierdie rol van B blyk 'n redelik rigiede gesinspatroon te wees. Die mate wat die rol funksioneel is aldan nie, is nog nie duidelik nie.

T : "Lyk my jou ouers berei jou vroegetydig voor vir later."

Ma : "Ja, sy moet weet wat in 'n huishouding aangaan."

T : "Hoe hou jy daarvan om kos te maak?"

B : "Ag ... nogal lekker."

T : "Nogal?"

B : "... Partykeer kla die mense net te veel."

Sy kyk glimlaggend na haar pa en hulle lag saam.

Die ma reageer instemmend op die terapeut se positiewe formulering van B se dubbele rol as kind en ouer gelyktydig.

Die versigtige wyse waarop B na haar pa se kritiek op haar kos-makery verwys, kan 'n aanduiding wees dat Pa in dié gesin-struktuur sy rol as ouer vertolk en dat B hierdie posisie van hom respekteer. Dit wil voorkom of die grense tussen die Pa en die kinders meer effektief is en die grens tussen Ma en die kinders meer diffuus is.

Ma sluit hierdie aanvanklike akkommodasie fase af, deur die voorafgaande soos volg saam te vat:

Ma : "Eintlik 'n baie gemiddelde gesin."

T : "Hoe bedoel u?"

Ma : "Ons het nie eintlik hoogte of laagte punte nie, ons is gemiddeld."

Hierdeur bevestig sy haar rol as die "spreker" van die gesin.

Op hierdie stadium lei die terapeut die probleemfase in deur 'n oop vraag aan die gesin te stel.

T : "Ek sal graag wil weet wat die probleme is wat u ondervind?"

Ma : "Soos?"

T : "Probleme waarvoor u hulp wil ontvang."

Die vrou kyk na haar man en weer eens is daar 'n oomblik van spanning - wie moet die inisiatief neem om te antwoord.

A red sy ouers uit die situasie en minimaliseer enige moontlike probleme soos volg:

A : "Ons het eintlik gewoon geraak aan die omstandighede, dit is vir ons normaal."

Hierna neem die Ma weer eerste inisiatief:

Ma : "Soms is ek ongeduldig om na alles van C te luister en alles te probeer verstaan. Soms as ek moeg is, raak ek maklik gefrustreerd."

T : "Watter situasies frusteer u?"

Ma : "As sy aanhou met iets en jy verstaan nie, dan raak 'n mens geïrriteerd en 'n bietjie kortaf en nou en dan kry jy jammer en gaan terug na haar toe as sy huil en vra haar wat verkeerd is."

Die ma se skuldgevoelens oor haar inkonsekwente hantering van C kom duidelik na vore.

Die terapeut toets die mate waartoe Ma en ander gesinslede, C moontlik oorbeskerm soos volg:

T : "Is Ma die een in die gesin wat die vinnigste jammer voel vir C?"

Pa : "Dit is eintlik vir my ook 'n bietjie van 'n probleem. Dan wil ek byvoorbeeld nuus of iets op televisie kyk. As ek haar die aandag gee wat sy vra, dit is nie asof dit te veel moeite is nie, maar dit word veeleisend. Dit neem lateraan sommer 2 of 3 ure in beslag en gevolglik het ek baie kere nie 'n kans om aan die kinders (A en B) te bestee nie. Maar 'n mens kan ook nie sê : 'gaan nou maar weg', nie."

Uit die voorafgaande blyk die kern van die hanteringsprobleme wat die ouers ondervind, verband te hou met hul gebrekkige kommunikasie met hul dogter C, asook met hul eie skuldgevoelens dat hulle haar moontlik te nakom. Die pa gee hier 'n aanduiding hoedat die kommunikasieprobleem met C hulle gesinstruktuur beïnvloed. Die terapeut gaan na tot hoe 'n mate laasgenoemde plaasvind.

T : "So sy neem dikwels meer tyd in beslag sodat u tyd met die ander minder word?"

Pa : "Ja, selfs met my vrou. Partykeer kan daar nie eers 'n normale gesprek gevoer word nie, want sodra sy iets sê of vra, probeer almal om haar eers tevrede te stel. Dit is die gedurige onderbrekings wat soms die geselskap ontwrig."

Die pa dui aan dat die kommunikasieprobleem met C nie net sy interaksies met A en B verminder nie, maar ook sy interaksies met sy vrou. Die ouers bespreek voorts die hanteringsprobleme wat hulle ondervind.

Ma : "Vir 'n gewone kind kan 'n mens sê : 'man kyk gaan speel, ek is moeg!' Nie vir dié een nie. Sy wil nou aandag hê."

Pa : "Dan kyk ons byvoorbeeld televisie en dan vra sy : 'wat? wie?' Kyk die televisie is nou maar die aanknopingspunt vir al ons kommunikasie. Dan wil sy nou presies weet wat gaan aan en hoe kan jy 'n ding verduidelik wat ver bo haar vuurmaakplek is? Soos byvoorbeeld 'n bespreking oor hartaanvalle gisteraand. Ek lei haar egter dikwels om die bos en vertel haar iets wat ek dink sy kan verstaan. Ek weet

nie wanneer sy my sal uitvang nie. Soms sê ek vir haar, 'wag', en dan is sy geduldig. (Die man kyk na sy vrou). Dit is my ervaring, dalk is sy teenoor haar ma anders?"

Na aanleiding hiervan blyk dit dat die man, ten spyte van sy ambivalensie en inkonsekwente hantering van C, beter as sy vrou daarin slaag om duidelike grense tussen hom en C te trek. Dit is asof hy indirek sy vrou se hantering van C bevraagteken, alhoewel hy dit nie eksplisiet uitspreek nie. Sy vrou verdedig haarself deur die fokus van haar te verskuif na B toe. Die moontlikheid dat B soms 'n ouerrol vertolk kom weer na vore.

Ma : "As C iets wil hê, dan hou sy net aan skree tot sy dit kry. Dikwels is dit dan sussie wat deurloop, byvoorbeeld gisteraand het haar boek weggeraak en toe wil juffroutjie net haar boek hê en sy sal daar sit en skreeu tot sy haar boek kry."

Die terapeut gaan saam met die inligting wat die gesin verskaf en eksplorieer die kindersubstelsiem soos volg:

T : "Hoe so, dat jy dikwels die een is wat deurloop?"

B : "Sy baklei as sy nie kry wat sy wil hê nie."

T : "Met jou?"

B : "Ja, as sy byvoorbeeld haar tas op'n plek neergesit het en sy soek hom en kry hom nie, dan is dit nou maar net B wat moet soek. Dan soek ek maar."

T : "Dit klink vir my of julle in 'n groot mate eerste aan C aandag gee?" (T aan die gesin).

A hanteer weer die effense ongemak, wat in die gesin ontstaan na die terapeut se stelling. Hierdie herhaalde gedragspatroon van A dui daarop dat A waarskynlik die rol van "weerlig-afleier" in die gesin vertolk.

A : "Ek dink dis 'n verpligting wat ons het. Ek glo dat sy sou in ons midde geplaas gewees het, as ons nie so aandag aan haar moes gegee het nie. Dit is eintlik 'n verantwoordelikheid wat ons teenoor haar het."

Die terapeut sluit by die inhoud van A se reaksie aan, deur uit te vra oor die periode toe C gebore is. Volgens die

literatuur speel die pre- en postnatale houdings en reaksies van die gesin 'n essensiële rol in 'n dowe kind se ontwikkeling, asook in die gesinsaanpassing by die geboorte van 'n dowe kind in 'n horende gesin. Dit stel dus die terapeut in staat om C se probleme in perspektief te verstaan.

T : "Om julle so nege jaar terug te vat toe C in julle midde geplaas is, kan julle my vertel wat in die tyd met julle as gesin gebeur het?"

Ma : "Ek het Duitse-masels gehad toe ek haar 'n maand ver wag het, toe is die kind gebore en ek kon niks fout vind met haar nie. Op 'n jaar ouderdom het ons haar by 'n spesialis gehad, omdat ons gedink het sy is doof en hy het gesê sy is nie doof nie. Nou ja, toe raai iemand anders op 'n latere stadium ons aan om haar na 'n skool vir dowes te vat en hulle sê toe sy is wel doof. Dit was so op twee en 'n half jaar."

Weer eens neem die moeder eerste inisiatief en tree as die gesin se "spreker" op. Sy doen die mededeling op 'n feitlike en onpersoonlike (byna traak-my-nie-agtige) wyse en verberg duidelik haar dieper gevoelens hieromtrent.

Die inligting wat sy gee stem ooreen met die bevindings in die literatuur, dat die aanvanklike bindingsproses tussen die ouers en die baba spontaan verloop en dat die ouers in hul interaksie met hul dowe baba eers na 6 tot 9 maande agterkom dat hul baba nie reageer soos verwag word nie. Ook in hierdie gesin se geval is doofheid by die eerste konsultasie ontken en is die diagnose eers op 'n latere stadium bevestig.

Pa : "Sy noem dit natuurlik so, maar dit was 'n hengse trauma gewees, want ons het geweet wat die moontlike gevolge gaan wees omdat ons bewus was sy het Duitse-masels tydens swangerskap gehad ... dit was eintlik vir ons 'n nagmerrie gewees tot en met haar geboorte ... ek wil eintlik sê dat toe ons uitvind dat sy doof is, was dit eintlik vir my 'n verligting om te weet sy is nie verstandelik vertraag nie, maar net doof."

Die man, inteenstelling met sy vrou, slaag daarin om spontaan te noem dat die pre- en postnatale tydperk vir hulle as ouers 'n spanningsvolle periode was. Op grond van die man se bereidheid om die mededeling te maak, word 'n moontlike hipotese gestel, dat die man C se doofheid beter as sy vrou aanvaar. Die terapeut toets hierdie hipotese deur direk navraag te doen oor die moeder se ervarings rondom die geboorte van C en die diagnose van haar doofheid.

T : "So, aanvanklik toe u ver wag het en bewus was dat u Duitse-masels het, was dit 'n gespanne tyd?"

Ma : "Ja, want hulle wou my kind wegvat en ek wou nie. Ek hou nie daarvan om daaroor te praat nie - ek voel te seergemaak. Dit was werklik 'n gespanne tyd."

T : "U sê baie 'seergemaak'?"

Ma : "Ja, jy kry nagmerries, jy sien 'n waterkoppie, jy sien dit en dāt...."

Pa : "Eintlik het ons baie getwyfel, toe moes ons 'n toestemmings-brief kry en het toe besluit om deur te druk. Toe was dit maar net afgewag en kyk."

T : "Daar was 'n tyd dat julle getwyfel het wat om te doen?"

Ma : "Die dokter wou gehad het hulle moes my kind wegvat, toe sê ek nee. Toe stuur hy my na 'n spesialis om met my te praat en hy sê toe ons moet toestemming by die Prokureur-Generaal kry."

Die pa verduidelik hierna die feitelike aspekte van die toestemmingsertifikaat.

Die moeder gee hier 'n idee van haar pre-natale verwagtings, maar vind dit moeilik om van haar emosionele ervarings te deel en gaan oor in die verbalisering van die feitelike gegewens. Op grond van die vasberadenheid waarmee sy met die swangerskap wou voortgaan, kan haar betrokkenheid by C verstaan word. Die man verwys deurentyd na ons, en praat dus namens homself en sy vrou. 'n Tentatiewe hipotese dat die spanning van die swangerskap en geboorte van C, 'n invloed op hul huwelik-subsisteem gehad het, word op grond hiervan gestel.

T : "Gevolgtrek het julle die eerste 2 jaar vermoed sy is doof, alhoewel dit nie bevestig was nie?"

Pa : "Ja."

Ma : "Ons het dit eintlik vermoed, maar sy was so in 'n kokonnetjie toegevoeg dat dit nie vir ons saak gemaak het nie."

T : "Hoe bedoel u?"

Ma : "Want ... hier sit al vier van ons wat baie skuldig is. Sy mag nie met 'n ding speel nie, want ons is te bang sy kry seer; niemand mag aan haar vat of met haar speel nie ... Ons het haar opgepiep ... Soos 'n porseleinpoppie ... Eers toe sy skool toe gegaan het, was sy sielsongelukkig en ek wou haar net uit die skool vat ... As my kind ongelukkig was, was ek ongelukkig. Nou is sy beter by die skool."

Pa : "Sy was so - as jy vir haar melk neersit, dan sal sy nou sit en wag totdat jy dit na haar mond toe bring."

T : "So julle het baie dinge vir haar gedoen."

Pa en Ma : "Ja, ons het eintlik alles vir haar gedoen."

Ma : "Sy was en is nóg baie spesiaal vir ons."

Uit die voorafgaande gedeelte spreek dit duidelik dat al die gesinslede, maar veral Ma haar van kleins af oorbeskerm het en gevolglik haar ontwikkeling na onafhanklikheid belemmer het. Hulle het dus haar gestremdheid van doofheid uitgebrei tot dié van 'n totaal afhanklike. Dit gebeur dikwels in soortgelyke gesinne, volgens die literatuur.

Na aanleiding hiervan word 'n hipotese gestel dat C anders deur die ouers gehanteer is as A en B. 'n Interaksie wat dikwels in horende gesinne met horende sowel as dowe kinders voorkom, volgens die literatuur. Die hipotese dat daar vae grense tussen die ma en C is, word bevestig deur die ma se reaksie toe C skool toe is.

Die ouers vertel van C se eiewilligheid, maar minimaliseer terselfdertyd die feit dat hulle enige hanteringsprobleme met haar ondervind. Op grond van hierdie ambivalensie, besluit die terapeut om navraag te doen oor die dissiplinering en hantering van A en B en moontlik op so 'n wyse die hanteringsprobleme waarvoor hulle verwys is, na vore te bring.

Ma : "Dit was vreeslik maklik om hulle te dissiplineer. Hulle het saam grootgeword en was twee maatjies. Daar was geen ouer broers of susters nie, net Pa en Ma. Ek het soos 'n kind saam met hulle gespeel."

- Pa : "Kyk, met C is dit asof sy aan die hulpeloosheid wil vashou ... sy sal byvoorbeeld Ma beveel : 'Ma bring melk!'"
- T : "Wat gebeur dan?"
- Ma begin lag en gooi haar kop agteroor. Hierna begin die hele gesin lag.
- Ma : "Partykeer gaan haal ek die melk, ander kere sê ek sy moet dit self gaan haal. Gewoonlik hou sy aan."
- C sit agteroor met haar hande op haar kop en hou haar pa en ma dop.
- Pa : "Dan hou sy partykeer 'n hele paar minute aan. Dan skreeu sy vir B."
- T : "Wat dan?" (T direk aan B)
- B : "Dan sê ek vir haar sy moet haar eie melk gaan haal, ek is besig."
- T : "Jy gaan haal nooit vir C melk?"
- B : "Nee, net so nou en dan." (laggend)
- T : "As jy vra vir melk, wie bring?" (T direk aan C)
- C : "B."
- Ma : "Ons doen dit net om die vrede te bewaar en stilte te hê."
- A : "Ek sien sy doen meer dinge self."
- Pa : "Daar is 'n verbetering."
- T : "Watter dinge wil julle graag hê moet sy self kan doen, waarmee julle 'n probleem ervaar?"
- Ma : "As sy klaar gespeel het, dan sukkel sy om op te ruim soos enige ander kind. Partykeer doen sy dit nie en dan is ek nie lus om haar te slaan, nadat ek heeldag weg was van haar ... ook nie lus om te raas of te baklei nie ... dan help jy haar maar en doen dit vir haar ... sit haar in die bed in rus en vrede en gaan maak skoon."
- T : "Doen u dikwels dinge vir haar om die vrede te bewaar?"
- Ma : "Ja, want ek wil nie hê my kind moet met traantjies in haar oë gaan slaap nie."
- Pa : "Ek dink sy weet sy kan nie veel uit my uitkry nie, as sy sê: 'gaan haal melk', sal ek nie gaan nie. Ek is meer eiewillig, soos sy."
- T : "Kry sy dit meer met die ander drie reg?"
- Ma : "Eintlik nie met hom (A) nie ... hy kondisioneer haar sodat sy dit vir hom doen."

T : "Dis meer Ma en B?"

B : "Partykeer ... nie altyd."

A : "Ma het ook die gewoonte om elke dag lekkers vir C te bring en dan eet sy nie haar kos nie."

Pa : "Ek doen ook soms vir haar ietsie, soos vir die ander kinders. Ek glo egter nie dat sy fisies onaktief daar moet sit en ons moet alles vir haar doen nie."

T : "Dit klink of Pa en Ma oor hierdie punt verskil?"

Pa en Ma kyk vir mekaar en lag sonder om die terapeut se vraag te antwoord. Die terapeut besluit om die verskille wat bestaan in 'n latere sessie verder na te gaan. In die bogenoemde transaksie, is die terapeut baie aktief en direkief in die navolg van gesinsinteraksies en inligting. Die effek daarvan is dat die gesin meer spesifiek in hulle mededelings is.

Weer eens kom die patroon na vore dat Ma die probleme minimaliseer en dat Pa die werklike probleme na vore bring. Die vae grense tussen die ma en C kom al hoe duideliker na vore in die ma se oorbeskerming van C, inkonsekwente hantering van C en haar onvermoë om C te dissiplineer. Hierdie gedrag van die ma hou C se onaanvaarbare gedrag instand, omdat C dienooreenkomstig met die ma se optrede, reageer. Daar bestaan dus 'n sirkulêre verband tussen die ma en C se onaanvaarbare gedrag. Na aanleiding van die ma se toegewende gedrag teenoor C, kan 'n hipotese gestel word dat die ma ook 'n funksie van "vredemaker" en "konflik-vermyder" in die gesin vertolk. Op hierdie stadium van terapie het die terapeut ook vermoed dat die ouers verskillende opinies oor die hantering van C het. 'n Hipotese word na aanleiding hiervan gestel dat C 'n belangrike rol speel in die vernouding tussen die pa en ma; tot so 'n mate dat daar nie net 'n alliansie tussen Ma en C bestaan nie, maar moontlik 'n koalisie teen Pa. Verder blyk dit of Ma moontlik ondersteuning van B verwag wanneer sy na 'ons' verwys, as sy en B. Derglyke ondersteuning ontvang sy waarskynlik nie van haar man nie. Dit kan deels verklaar waarom die vrou haar meer skaar by die kindersubstelsiem as by haar man.

Ma : "Die kommunikasie en die verstaan bly egter die groot probleem. Ek weet nie wat gaan in haar koppie aan nie. Sy kan byvoorbeeld nie vir my sê sy is hartseer oor 'n hondjie wat doodgeroep

is ensovoorts. Sy hou dit vir haarself. Sy weet nie hoe om dit oor te dra nie, ek weet nie hoe om dit te verstaan nie."

T : "U voel kommunikasie is die kernprobleem en dit beïnvloed julle verhouding?"

Ma : "Ja, jy wil mos weet wat dieper aangaan."

T : "Hoe kommunikeer julle met C?"

Ma : "Praat net soos nou."

Pa : "Gebruik soms gebare, want ek voel sy verstaan dan beter. Aanvanklik het ek dit vermy as gevolg van die skoolbeleid wat my laat skuldig voel het. Ek regverdig dit nou omdat sy belangstelling verloor as sy nie verstaan nie."

Ma : "Ek beduie taamlik baie tot die skool dit uitvind ... ek gee eintlik nie om, my kind moet my verstaan en ons moet saam lewe. Waar twee horende mense gesels, kyk hoe baie gesels hulle met hul hande. Hoekom moet jy dit van 'n dowe wegvat?"

Pa : "Ek dink sy is bang om met haar handjies te praat. Ek dink hulle word gestraf by die skool. Maar sy kom baie na my toe en kom sit by my om gebare vir my te leer. Ek dink net sy is skrikkerig om dit oor die algemeen te gebruik."

Die feit dat die gebrekkige kommunikasie 'n invloed het op die gesinsinteraksies, word hier kortliks deur die gesin self aangedui. Die gesin kommunikeer primêr verbaal met C en alhoewel hul soms onsistematiese gebare gebruik, gebruik hulle nie vingerspelling of sistematiese gebaretaal nie. Soos aangedui in die literatuur, is dit ook in hierdie gesin duidelik hoe hulle hulself beperk tot hoofsaaklik verbale kommunikasie met C as gevolg van opvoedkundige standpunte oor die aangewese wyse van kommunikasie. Die ouers se skuldgevoelens oor die gebruik van gebare taal kom duidelik na vore, asook hoe hierdie skuldgevoelens alternatiewe wyses van kommunikasie belemmer.

Alhoewel die vrou deurentyd die terapeut eerste antwoord as sy 'n vraag aan die gesin rig en sodoende die hipotese dat sy die gesin se "spreker" is bevestig, is die man deurentyd die persoon wat meer die werklike gesinsproblematiek na vore bring en die effek wat C se doofheid op die gesin het erken en uitlig. Hieruit word 'n vorige hipotese dat die pa die doofheid van C, meer as die ma, as 'n realiteit erken en aanvaar, versterk.

Hierna was die tyd van die onderhoud verstreke en was die terapeut van mening dat heelwat inligting oor die funksionering van die gesinsisteem nog benodig word, veral rondom die wyses waarop hulle met mekaar in interaksie is. Die voortsetting van die aanvanklike evaluering van die gesin was gevolglik van die belangrikste doelstellings vir die tweede gesin sessie.

Die eerste sessie is afgesluit deur die gesin se doelstellings vir terapie uit te klaar en daarna is met hulle 'n ooreenkoms aangegaan van ± 8 tot 10 sessies van gesinsterapie. 'n Tuisopdrag vir die volgende twee weke is ook gegee.

Die gesin se voorlopige doelstellings vir terapie was soos volg:

- a. Beter kommunikasie : Insluitende om op 'n dieper vlak met C te kommunikeer. Beide ouers, veral die ma, het baie sterk hieroor gevoel, alhoewel A en B ook van mening was dat dit belangrik is.
- b. Dat C meer onafhanklik moet wees, spesifiek ten opsigte van haar selfversorging. Die man het dit meer beklemtoon as die vrou.
- c. Die man wou ook vir homself meer duidelikheid hê, oor hoeveel tyd hy aan C moet spandeer, sonder om skuldig te voel dat hy haar benadeel.
- d. Dat C se onaanvaarbare gedrag, soos haar aggressiewe uitbarstings, regressiewe gedrag en bevelende optrede teenoor gesinslede, getermineer sal word.

Ten slotte het die terapeut die navorsingsbevinding - dat die gelyktydige gebruik van spraak en gebare as die aangewese en gunstige wyse van kommunikasie met 'n dowe kind bevind is, aan die gesin meegedeel. As tuisopdrag sou elke gesinslid in die komende twee weke, meer bewustelik waarneem hoe hy/sy met C kommunikeer en hoeveel gebare hy/sy ken. Ook hoeveel gebare C vir hom/haar addisioneel in die eerskomende weke op 'n spelende wyse kan aanleer. Die rasionaal hiervoor, is om C meer te betrek in die gesin se interaksies en die gebruik van gebare en ander nie-verbale kommunikasie positief te definieer vir die gesin. Sodoende is daar begin om 'n ontmoetingsarea tussen die horende en dowe gesinslede te skep.

Samevatting

Na verloop van die eerste gesinsessie, neem die terapeut die gesin soos volg waar:

Dit blyk of hierdie gesinstruktuur skeef getrek is deurdat die man alleen indie ouersubstieem is en die vrou by die kindersubstieem geskaar is. Hierdie hipotese word versterk deurdat die man verskeie kere die grense tussen hom en die kinders duideliker trek as sy vrou. Daarenteen trek die vrou diffuse grense tussen haar en die kindersubstieem.

In 'n aanpassingsproses binne die huweliksustieem, is die egpaar besig om uit te klaar wie van hulle die toereikenste in die instrumentele leierrol is. Die blyk egter of die vrou hierdie rol van haar man oorgeneem het. Verder wil dit voorkom of die geboorte van C spanningsvol was vir die huweliksustieem en dat hulle as ouers uiteenlopende opinies oor C se doofheid en haar hantering het. Dit wil selfs voorkom asof die alliansie tussen Ma en C moontlik 'n koalisie teen Pa vorm. Hierdie hipotese moet nog bevestig word. Die wyse waarop die ma soms B as ondersteuner vir haar sien, dui daarop dat die man en vrou mekaar nie wedersyds genoegsaam ondersteun nie. A blyk dikwels die kind te wees wat die spanning tussen sy ouers aflei en op sy beurt vir Pa ondersteun.

Ma het 'n baie aktiewe rol in die gesin as 'n tipe "tussenganger" tussen die ouersubstieem en die kindersubstieem.

Die ouer-kindersubstieem funksioneer huidig oneffektief. Dit kom veral na vore in C se onaanvaarbare gedrag en haar ouers se hanteringsprobleme daarmee. Die ouers se verskille rondom hantering asook hulle inkonsekwente optrede, kan in sirkulêre verband met C se onaanvaarbare gedrag gesien word. Ook kom dit in die ouer-kindersubstieem voor dat die horende kinders A en B, anders hanteer en gedissiplineer word as die dowe kind C.

Die wyse waarop die kindersubstieem funksioneer, is op hierdie stadium nog vaag. Dit blyk wel dat B dikwels die kindersubstieem se grense oorskry deur 'n dubbele rol van ouer en kind, gelyktydig te vertolk.

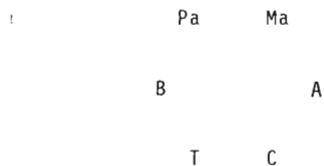
Die ouers se doelstellings vir terapie word deur die terapeut in strukturele terme soos volg geïnterpreteer:

Die gesinstruktuur moet weer in balans gebring word, deur duidelike grense tussen Ma en die kinders te trek. Veral om die alliansie tussen Ma en C te verbreek en Pa en Ma saam te bevestig in hul ouersubstelsiem, sodat dit duidelik onderskeibaar van die kindersubstelsiem is. Deur hulle verskille rondom C se doofheid en die hantering van C op te klaar en om gelyke standaarde vir die kinders uit te werk, sal die ouersubstelsiem ook meer effektief funksioneer. Gevolglik sal C se onaanvaarbare gedrag ook kan opklaar. 'n Verdere aspek wat die funksionering van die ouersistelsiem sal bevorder, is die deurwerking van skuldgevoelens en ander onverwerkte gevoelens rondom C se doofheid. Die huwelikssubstelsiem moet ook meer effektief sy funksie van wedersydse ondersteuning van die eglete uitvoer. Dit behels onder andere om die man en vrou meer effektief met mekaar te laat kommunikeer, en hulle wedersydse ondersteuning te fasiliteer. Die kommunikasieprobleem tussen die horende gesinslete en C as dowe gesinslid, word deur die terapeut ook waargeneem as 'n kernprobleem, wat die gesinsinteraksies belemmer en gevolglik 'n effek op die gesinstruktuur het. Die kommunikasieprobleem word egter wyer as slegs met C waargeneem, naamlik dat daar selfs ook tussen die horende gesinslete onderling, kommunikasieprobleme is.

7.3

TWEEDE GESINSTERAPIE-SESSIE

Die posisies wat die gesin inneem, verskil van die posisies tydens die eerste sessie soos volg:

Die verandering in posisies is dat A tussen Ma en C sit. Terwyl die terapeut die video-apparaat aanskakel, versoek Ma vir A om met C plekke om te ruil, A weier egter. Na 'n rukkiese gestry, aanvaar Ma dat C nie langs haar gaan sit nie.

Dit is 'n positiewe verandering dat A die alliansie wat tussen Ma en C is, uitdaag. Die verandering is 'n aanduiding vir die terapeut dat die gesinsisteem redelik buigbaar is en die gesin se terapeutiese prognose goed is. Ma blyk die gesinslid te wees wat rigied die gesin se homeostatiese interaksies patrone probeer in stand hou.

Op navraag oor die gesin se tuisopdrag, antwoord Ma as "spreker" van die gesin, weer eens eerste. Deur op die tuisopdrag te fokus, dra die terapeut die boodskap aan die gesin oor dat verandering inherent van hulle afhang. Ma noem dat haar wyse van kommunikasie met C grotendeels dieselfde gebly het, deur dat sy verbale kommunikasie en ongesistematiseerde gebare gebruik. Sy was wel meer bewus dat sy C se vinnige gebruik van gebare tydens 'n gesprek met die dowe buurman, nie verstaan het nie. Pa noem dat hy en C heelwat meer gekommunikeer het en dat hy besef het dat hy nog baie moet leer om C en haar dowe portuur, ten volle te kan verstaan. Hy noem dat C hom vingerspelling leer en dat hy ook 'n aantal spesifieke gebare geleer het. A het ook 'n paar gebare geleer, terwyl B die meeste nuwe gebare aangeleer het. Uit hierdie terugvoer dat Pa en C se interaksies na een sessie vermeerder het, blyk dit dat daar slegs 'n alliansie tussen Ma en C is en nie 'n koalisie teen Pa nie.

Elke gesinslid demonstreer die nuwe gebare wat hulle tydens die afgelope twee weke geleer het. Die terapeut herhaal die gebare en klaar elkeen met C uit, sodat daar geen misverstand is nie en C besef dat die terapeut ook haar en haar wyse van kommunikasie aanvaar en wil fasiliteer. Wanneer 'n gesinslid nie daarin slaag om 'n sekere aspek aan C oor te dra nie, tree die terapeut as model op om vir die gesinslid alternatiewe wyses van kommunikasie te modelleer; deur byvoorbeeld die spesifieke woord te skryf.

A vertel spontaan aan sy ouers hoe hy vir die eerste maal 'n sinvolle gesprek met hul dowe buurman gevoer het. Beide ouers was baie belangstellend daaromtrent en wou weet hoe hy daarin geslaag het. A verduidelik hoe hy dit met behulp van gebare reggekry het. Die terapeut fasiliteer A se mededeling deur hom aan te moedig om uit te brei oor die wyse waarop hy die gesprek gevoer het en bied positiewe versterking aan vir A se inisiatief om, na jare, die eerste horende gesinslid te wees wat 'n sinvolle gesprek met die dowe buurman gevoer het.

Uit die voorafgaande is daar reeds aanduidings van geringe verskuiwings in die gesinstruktuur. Dit blyk of die grense tussen C en Pa meer deurdringbaar word, omdat die frekwensie van interaksies tussen hulle toegeneem het. Die verandering sal noodwendig 'n invloed hê op die alliansie tussen Ma en C. Uit die meerdere kontak wat C met Pa, A en B gehad het en A se uitdaging van die alliansie tussen Ma en C, blyk dit dat die res van die gesinsisteam die struktuur sodanig sal verander dat Ma haar posisie as "tussenganger" tussen die ouer- en kindersubsteme sal moet laat vaar.

Na aanleiding van Ma se ambivalensie oor die gebruik van gebare en die teenstrydige standpunte van die skoolbeleid en navorsingsbevindinge, doen die terapeut verdere navraag oor haar opinie daaromtrent. Sy noem dat sy nog altyd spontane gebare (meestal ongesistematiseerde gebare) gebruik het en dit vir haar moeilik was om die skool se beleid (dit wil sê nie gebare te gebruik nie) uit te voer. Pa noem dat hy aanvanklik by die skoolbeleid gehou het. Later het hy bewus geraak dat die gebruik van gebare noodsaaklik is, maar het skuldig gevoel as hy dit gebruik het. Nadat hy tot die besef gekom het dat C as gevolg van die kommunikasieprobleem, nie deel in die gesin se intimiteit nie, het hy dit die laaste tyd met vrymoedigheid begin gebruik.

Die hipotese dat Ma nie C se doofheid as 'n realiteit aanvaar nie, word in die volgende mededeling versterk.

Ma : "Miskien is dit anders by my. Ek het haar van kleinsaf nie as 'n dowe kind behandel nie ... Ek het nooit geglo sy is 'n

dowe kind nie, tot vandag toe is ek negatief daaroor."

Hieruit vloei die eerste openlike meningsverskil tussen die man en vrou. Hulle praat egter nie direk met mekaar nie, maar deur met die terapeut te praat val hulle mekaar indirek aan.

Pa : "Ek dink ek gaan jou nou aanval. (Kyk weg van sy vrou en praat met die terapeut) Vandag bel ek haar huis toe, toe roep sy daai een (C). Die kind kan nou glad nie hoor nie en ek kan so kwaad word vir haar (sy vrou). Ek hoor 'n woordjie, maar die kind kry geen kompensasie ... genot daaruit nie ... (Hy kyk vinnig na sy vrou en toe weer na die terapeut) En ek dink dit is verkeerd!"

Ma : "Ek dink nie dis verkeerd nie."

Pa : "Jy weet die kind het 'n gebrek en ons moet dit nie invryf nie."

Pa en Ma lig hierna beide hulle opinies toe met voorbeelde uit hul alledaagse lewe. Die terapeut onttrek en wys vir die egpaar om met mekaar te kommunikeer. Alhoewel die kommunikasie meer direk tussen die man en sy vrou raak, kyk beide kort-kort na die terapeut om haar in die konflik in te trek. Die terapeut bly egter uit die interaksie en wys telkens dat hulle met mekaar moet praat. Beide A en B se aandag is dadelik by die konflik. Ma bly baie sterk by haar opinie en Pa begin sy opinie minimaliseer. Die terapeut vorm 'n alliansie met die man sodat die konflik tussen die man en sy vrou eskaleer en die konflikvermydingspatrone verbreek word. Die alliansie word gevorm deur die man se standpunte telkens duideliker en sterker te formuleer.

Prosesmatig vind die volgende gesinsinteraksie plaas. A begin Pa ondersteun en val Ma aan en hulle twee stry verder. Sodoende bevry hy Pa uit die konflik. B ondersteun hierna vir Ma en val A direk aan. Gevolglik is beide Pa en Ma onaktief en sit hulle en toekyk. Die terapeut maak die gesin soos volg bewus daarvan.

T : "U is so stil?"

Ma : "Hy sit nou baie dinge en dink."

Pa : "Ek het hulle nou mooi aanmekaar gejaag." (laggend)

Hierna begin die gesprek weer tussen Pa en Ma, alhoewel A op 'n soortgelyke wyse soos hierbo beskryf weer na 'n tyd in die interaksie betrokke raak. Hieruit word 'n vorige hipotese dat A die grense van die huweliksstelsel oorskry om die spanning tussen Pa en Ma af te lei, bevestig. Die terapeut begin met herstrukturering deur A verbaal en nie-verbaal uit die interaksie te hou en vir die ouers die volgende taak te gee.

T : "Ek wil terugkom waar ons begin het. Laat U eerste vir U man sê wat presies is U mening oor C se gebruik van die telefoon, terwyl hy net luister. Dan kan U (Pa) vir haar sê wat U gehoor het."

Ma begin direk met die terapeut praat. Die terapeut wys vir haar op 'n nie-verbale wyse dat sy met haar man moet kommunikeer. Sy praat met 'n hoë en dringende stemtoon en klink baie aanvallend. Pa slaag daarin om te luister en haar opinie korrek saam te vat. Hierna kalmeer Ma deur terug te sit en op haar normale stemtoon verder te praat.

Die terapeut gee dieselfde taak as hierbo maar ruil nou net die man en vrou se rolle om. Die vrou slaag egter nie daarin om vir haar man te luister nie en val hom telkens met 'n teenargument aan. Ten spyte van die terapeut se pogings om haar telkens terug te bring na haar taak om net te luister, slaag sy (die vrou) nie daarin nie. Pa gee die argument gewonne. Op hierdie stadium het die terapeut die konflik soos volg positief geherformuleer.

T : "Julle is almal baie sensitief vir haar (C) gevoelens. Julle twee (Pa en A) sien dit van die een kant en julle twee (Ma en B) sien dit van die anderkant. Miskien kan julle by mekaar leer?"

Hierdeur gee die terapeut die verskil in opinies 'n positiewe perspektief en poog sy om die kanale vir konstruktiewe kommunikasie oop te stel.

Die man reageer hierop deur sy standpunt sterker te stel, en sy vrou krediet te gee vir haar standpunt. Sy vrou bly ook sterk by haar standpunt, maar gee nie haar man krediet vir sy standpunt nie. Hulle kom egter ooreen dat

C nie vir telefoon geroep sal word as ander mense daar kuier nie. Die oorblywende verskille sal hulle tuis verder bespreek.

Op hierdie stadium besluit die terapeut om 'n intervensie te maak om al die gesinslede, veral C, te betrek in 'n gesins-aktiwiteit wat nie-verbale kommunikasie 'n positiewe perspektief gee. Sodoende fokus die terapeut weer eens op totale kommunikasie, wat in die vorige sessie aandag geniet het.

T : "Goed, vanaand wil ek hê ons moet iets heel anders doen, sodat C ook meer kan deel voel. Ek wil hê ons moet 'n speletjie speel: 'n mimiekspeletjie. Want hoe 'n mens kommunikeer is nie noodwendig net hoe 'n mens praat nie, maar ook hoe 'n mens nie-verbale kommunikeer met jou gesiguitdrukkings, liggaam-houdings en gebare."

Na die terapeut se stelling, verander die hele gesin se gemoedstemming na 'n meer opgewekte en ligte gemoedstemming. Nadat die terapeut hulle versoek het om hulself in twee spanne te verdeel vind die volgende transaksie plaas:

A en B kyk vir mekaar.

A : "Oes teen die jonges." Hy wys die skeiding met sy hand aan.
 Ma : "B, ek en jy sal saam nê?" (Ma direk aan B)
 B : "Ja, die twee vrouens teen die mansmense."
 Pa : "A sê die oues teen die jonges." (Pa direk aan Ma)
 Ma : "Nee, vrouens teen mans."
 B : "Drie vrouens teen die mans."
 Pa : "Sal ons stem daaroor?" (ontevrede)
 A : "Okay, Pa kom ons wys hulle."

Hieruit is dit duidelik dat beide Pa en A die grense tussen die huwelikssubstelsel en kindersubstelsel wil trek. Ma verkies egter om deur B ondersteun te word en hou rigied aan hierdie homeostatiese gedragspatrone van die gesin vas. Hierdeur word die skeefgetrekte gesinstruktuur in stand gehou.

Die mimiekspeletjie word deur die terapeut verduidelik. Elke gesinslid kry 'n beurt om alleen deur middel van mimiek iets voor te stel wat een van hul gesinslede tuis doen. Sy/haar

span moet dan raai wat hy/sy voorstel. Die gesin beeld alledaagse situasies uit soos byvoorbeeld B maak kos, Ma tik, Pa kyk televisie, A luister musiek en C speel pop. Terwyl B 'n voorstelling maak, laat Ma C langs haar sit en help sy C deurentyd om te verstaan. C sit baie belangstellend vorentoe en neem aktief deel, waar sy voorheen nie kon nie. Die gesinslede is baie meer spontaan, gesinslede lag hardop en hulle beweeg vryelik in die vertrek rond. Dit is duidelik dat die gesinslede die ervaring dat alternatiewe wyses van kommunikasie bestaan en dat C 'n werklike deelnemende gesinslid is, positief beleef het. Die terapeut sluit af deur die ouers te herinner aan hul tuisopdrag om verder te gesels oor die konflik of C vir telefoon gesprekke geroep gaan word, aldan nie.

7.4 DERDE GESINSTERAPIE-SESSIE

Ma begin die sessie deur te noem dat sy moedeloos oor haar tikeksamen is. Sy is duidelik geïrriteerd en kortgebonde. Die terapeut sluit by die gesin aan en plaas Pa en Ma in interaksie oor Ma se frustrasie. Hierdeur toets die terapeut die mate van ondersteuning wat in die huweliksstelsel bestaan. Ma weier egter en sê dat almal haar moet uitlos.

Na aanleiding van die terapeut se vraag hoe dit die afgelope week met die gesin gegaan het, vermeld Ma dat sy en C gereeld saam 'n woordeskatpeletjie gespeel het. Beide A en B noem dat hulle as gesin weer die mimiekpeletjie op versoek van C gespeel het. Die terapeut vra C daarna uit.

Pa noem dat hy weer gesien het hoe C en die dowe buurman gebare taal praat en dat hy weer opnuut beseft het, dat hy nog baie sal moet leer, alhoewel hy reeds vorder. Ma noem dat C telkens as sy alleen voor haar spieël is, gebare taal gebruik, maar sodra haar ma inkom, hou sy op daarmee. Die terapeut bespreek die feit dat C nog in die gesin terughoudend in haar kommunikasie is, inteenstelling met C se kommunikasie met hul dowe buurman. Dit word ook uitgelig dat dit belangrik is om vir C 'n duidelike boodskap te gee, naamlik dat dit vir hulle aanvaarbaar is om nou op verbale sowel as nie-verbale wyse met haar te kommunikeer. Die ouers probeer dit op verskeie

wyses aan C oordra, totdat hulle daarin slaag en verseker is C verstaan dit. In hierdie proses was Ma baie aktief en het telkens Pa se pogings onderbreek. Pa se reaksie hierop is om sy opinies terug te trek en in passiwiteit te onttrek.

Die terapeut is vanmening dat die gesin huidiglik nog al hulle probleme toeskryf aan C se doofheid en die kommunikasieprobleme met haar. Op grond hiervan besluit die terapeut dat 'n beeldende voorstelling (sculpting) op hierdie stadium aangewese is. Daardeur kan die gesin moontlik bewus raak dat die probleme wat hulle ervaar ook as gevolg van hul gesinsinteraksies en gesinstruktuur is. Die tegniek is by uitstek aangedui omdat C ook die nie-verbale boodskappe daarvan sal kan volg en sodoende 'n deelnemende lid van die gesinsterapie kan wees. Omdat Pa in die vorige transaksie passief was en Ma baie aktief was, word die taak om 'n beeldende voorstelling te maak eerste aan hom gegee.

T : "Nou wil ek hê moet ons iets anders doen en ek wil by Pa begin. Stel u voor dat elke gesinslid soos 'n stuk klei is wat u kan buig en vorm soos u wil, soos 'n mens 'n beeld maak. U moet r...u die gesin in ruimte rangskik soos u hulle in verhouding tot mekaar sien. Byvoorbeeld naby of ver, hoog of laag en dan moet u uself ook in die voorstelling 'n plek gee. Byvoorbeeld as twee persone kwaad is vir mekaar, sal u hulle ver van mekaar plaas. U kan die gesin voorstel soos u dink hulle op die oomblik teenoor mekaar voel."

Hierna ondersteun die terapeut Pa om sy voorstelling te voltooi. Hy rangskik die gesin soos volg:

Ma
A B (kyk televisie)

C (beweeg rond)

Pa (lees)

Hierdie rangskikking bevestig weer eens die skeefgetrekte gesinstruktuur, met Ma eintlik in die kindersubstelsiem en Pa geïsoleer. Dit weerspieël Pa se belewenis van die gesin en gee 'n aanduiding dat hy bewus is van die gebrek aan ondersteuning van sy vrou.

T : "Hoe voel u in die posisie?" (T direk aan Ma)

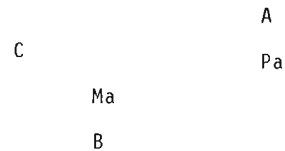
Ma : "Dis eintlik hoe ons altyd sit; ons bymekaar en hy half eenkant en C orals heen en weer."

Beide Ma en B protesteer dat die voorstelling nie is hoe hulle die gesinsverhoudings sien nie. Pa huldig egter 'n ander mening, alhoewel hy dit aanvanklik terughou.

Pa : "Ek het nou nie my opinie nou-nou gelig nie, nou sal ek seker maar moet. Dit is soos ek dink ons in 'n groot mate funksioneer! Hulle is nader aan mekaar, A en B bespreek meer dinge met hul ma ... dis soos ek ons gesin sien."

Dit wil blyk uit Ma se aktiewe rol as "tussenganger" tussen die ouers- en kindersubsteme, dat sy en haar man in konflik is oor wie in beheer van die gesinsisteem is. Dit blyk oënskynlik of Pa haar dit toelaat en heeltemal passief raak tot op 'n punt waar hy wel sy standpunt sterk en effektief stel. Op grond hiervan, sy geïsoleerde posisie in die ouersubsteme en omdat hy die emosionele aspekte van die gesin telkens eerste na vore bring, blyk hy tog die leiding te neem in die organisering van die gesinsisteem.

Hierna stel Ma die gesin voor soos sy hulle waarneem

Sy verduidelik die voorstelling soos volg:

Ma : "Daai twee sit in die sitkamer en die een (Pa) lees 'n boek en daai een (A) gesels met Pa oor die dag se gebeure. Ek sukkel met my hare, ons is baie haastig om klaar te kry. Hierdie een (B) soek 'n rok vir my. Daai een (C) het van die skool gekom en dis warm, sy wou koue water gehad het en ek het vir haar gesê sy moet dit self gaan haal. Toe is sy baie kwaad. Hierdie twee (Pa en A) is ook baie kwaad omdat ek nie vir hulle koffie gemaak het nie."

Ma gebruik 'n konkrete voorbeeld van 'n insident wat plaasgevind het, om die gesinsverhoudings uit te beeld. Hierdeur word 'n hipotese wat tydens die eerste sessie gestel is, bevestig, naamlik dat indien daar konflik in die huweliksstelsel is, dan ondersteun A vir Pa en B vir Ma. Verder is dit opvallend dat C, soos in Pa se voorstelling, in 'n geïsoleerde posisie ten opsigte van die ander gesinslede geplaas is. Die terapeut volg die inligting oor die gesinskonflik wat in hierdie voorstelling navore gekom het op deur eerste vir Pa uit te vra.

T : "Hoe voel u oor u posisie?"

Pa : "Wel ... ek voel nie altyd gelukkig daaroor nie ... maar ...e."

T : "Waaroor?"

Pa : "Asof ... 'n mens altyd probeer oorlog maak teenoor mekaar. Om 'n voorbeeld te gee; ek het nie eers gedink daaraan dat sy vir my moet koffie gee nie."

Hierna volg 'n argument tussen die man en die vrou. Die terapeut wys dit aan hulle uit dat beide afleidings van hul huweliksmaat se gedrag gemaak het, sonder dat hulle dit met hul huweliksmaat uitgeklaar het.

T : "Hoe voel u oor u eie posisie?" (T direk aan Ma)

Ma : "Ek voel nie altyd so nie ... ek was vanaand aggressief toe ek by die huis gekom het en ek kon nie bereik het wat ek wou nie. Dan moet hy my uitlos ... dit is nie dat hy 'n man is nie. Ek is aggressief en ek soek iemand om dit op uit te haal. Ek glo hy moet my verstaan en kan sien ek is aggressief en hy moet my bewerk dat my aggressie kan verander."

Die terapeut wys aan albei huweliksmaats uit dat die boodskappe wat hulle maats van hulle gedrag afgelei het, nie die regte boodskap was wat hulle eintlik wou oordra nie. Die effek van hierdie intervensie is dat die egpaar meer direk en spesifiek met mekaar kommunikeer. Hierdie meer direkte, kommunikasie gee egter aanleiding tot 'n openlike konfrontasie tussen die man en die vrou. Op hierdie stadium daag die terapeut die gesin se perspektief dat hulle slegs kommunikasie probleme met C as dowe kind het, direk uit.

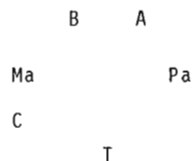
T : "As twee horende mense soms sukkel om mekaar te verstaan, soos julle twee nou, dan wonder ek hoe julle dit gaan regkry om C te kan verstaan?"

Pa : "Ek stem saam."

A : "Ek wil graag iets sê ... ons het eintlik 'n probleem om mekaar te verstaan. Ons kan nie eintlik ons emosies aan mekaar oordra as ons verskil nie. Ek het nou die dag gesien... toe jy vir my pa vra wat my ma bedoel het, dit hom heeltemal van stryk gebring, hy het nie geweet wat om te antwoord nie. As 'n mens daai vraag net meer vir mekaar kan vra, en dit nie noodwendig met woede uithaal nie, kan die ander persoon net meer sê wat hy eintlik bedoel. As 'n mens net probeer! En as jy 'n vraag vra, dat dit ordentlik geantwoord word."

Uit die voorafgaande transaksie wil dit voorkom of die konflikte in die huweliksstelsel aan die kern van die gesin se problematiek lê. Die man ondersteun die terapeut se standpunt en tree daardeur weer as die gesinstelsel se organiseerder op, wat die gesinsprobleme blootstel. A vertolk weer die rol om die huweliksstelsel se spanning af te lei.

Hierna gaan sit die gesin weer in 'n kring. Ma roep vir C om langs haar te kom sit in 'n opponerende posisie teenoor Pa.

Die volgende transaksie vind plaas terwyl A en B afkyk.

P : "Lyk my ek en sy het groter kommunikasieprobleme as met C."
(Pa direk aan T)

T : "Hoe so?"

Pa : "Na aanleiding wat ons hier gepraat het. Miskien moet ons daaraan ook aandag gee."

T : "U voel u wil nie net u kommunikasie met C verbeter nie, maar ook met u vrou en met die res van die gesin?"

Pa : "Ja, ek sou dit eintlik baie waardeer het as dit ... " Hy kyk vir Ma en lag.

Die werklike emosionele probleme wat in die gesin aanwesig is, word weer eens deur die man na vore gebring. Hy doen dit egter baie versigtig en sy blik na sy vrou en lag, is 'n aanduiding van die spanning wat tussen hulle heers.

Beide man en vrou noem dat hulle bewus is dat hulle as gesin mekaar dikwels misverstaan, maar dat hulle eerder konflikte en rusies vermy as om sake uit te klaar. Hierna besluit die gesin dat elke gesinslid in die komende twee weke sal poog om duideliker te kommunikeer, dit wil sê dat hulle verbale en nie-verbale boodskappe sal ooreenstem. Verder is dit ook elkeen se verantwoordelikheid om iets uit te klaar met 'n ander gesinslid as hy/sy nie sy/haar boodskap verstaan nie. Die sessie word hiermee afgesluit.

7.5 VIERDE GESINSTERAPIE-SESSIE

Slegs Pa, Ma, B en C daag vir hierdie sessie op. A is afwesig as gevolg van sy matriekeksamen. Terwyl die terapeut die video-apparaat aanskakel, rangskik die gesin hulself en die terapeut in die volgende posisies:

C	Pa
Ma	B
T	

Die gesin is besig om oor A se huisverlating te gesels toe die terapeut binne kom. Die terapeut sluit by die gesprek aan. Ma verbaliseer dat dit vir haar moeilik is om hom (A) nie meer soos 'n kind te behandel nie en dat hy binnekort die huis verlaat om Weermag toe te gaan. Pa voel egter die tyd is nou ryp vir A om die huis te verlaat. Hy is selfs bly vir A se onthalwe omdat hy so goed onthou toe hyself daardie ouerdom was. Die terapeut vra B uit oor haar toekomsplanne. Hierdeur maak die terapeut die ouers, veral Ma, bewus van die realiteit dat

beide hul oudste kinders besig is om uit die huis te beweeg. B is baie opgewonde daarvoor en praat met entoesiasme oor haar toekomsplanne, wat vir beide ouers ietwat onverwags was.

Hierna manipuleer die terapeut die spasio om 'n herstrukturing van die gesinsposisies te bewerkstellig. Sy laat Pa en C plekke omruil en laat B en C nader aan mekaar sit. Sodoende is die huwelik- en die kindersubstelsiem duidelik gedifferensieer.

T : "Hoe het die kommunikasie tussen julle as gesin hierdie week verloop?"

Pa en Ma kyk na mekaar en begin lag.

Ma : "As iemand iets sê, veral hierdie meneertjie (Pa) dan sê ek: 'Eksuus, ek verstaan nie wat jy bedoel nie. Partykeer vererig ons ons vir mekaar, maar dan gaan dit beter."

T : "Spesifiek tussen julle twee?"

Ma : "Ja, ek en die kinders verstaan mekaar."

Pa lag ongemaklik.

T : "Hoe was dit vir jou?"

Pa : "Ek's bly want ek dink dit het definitief gehelp; in die eerste plek vererig hulle hul nie so as ek vra wat bedoel jy presies nie."

Die man kyk na sy vrou.

T : "Jy praat van hulle, wie bedoel jy?"

Pa : "E... verskillende kere tussen ons." (Egpaar)

Ma : "Met almal."

Pa : "Met haar en met B het ek soms gevra wat bedoel jy?"

Die vrou verwys in laasgenoemde transaksie na haar man as "meneertjie". Hieruit word die hipotese versterk dat sy hom minder toereikend as haarself sien en dat sy die instrumentele leierrol grotendeels oorgeneem het. Die man stel sy mening baie vaag en indirek teenoor sy vrou. Om hierdie rede ondersteun die terapeut hom om meer spesifiek en direk met sy vrou te praat.

Dit blyk uit die vorige sessie, sowel as die pas bespreekte transaksie, dat daar wrywing in die huweliksstelsel is. Om die grense tussen die huwelik en kindersstelsel nóg duideliker te trek, is die terapeut van plan om die kinders (B en C) later in die sessie uit te stuur om te gaan speel. Sodoende kan die terapeut ook meer direk met die huweliksprobleme werk. Voor- dat die terapeut die kinders uitstuur, gaan sy die kommunikasieprobleme tussen Pa en B (soos vermeld deur Pa) aan die hand van spesifieke voorbeelde na. Die terapeut plaas Pa en B in interaksie oor hul kommunikasieprobleme van hierdie week. Terwyl Pa en B in interaksie is, poog Ma dikwels om tussenbeide te kom en om Pa indirek aan te val deur B te ondersteun. Sy (Ma) word egter telkens deur die terapeut terruggehou. Pa en B kom tot 'n kompromie dat as hulle verskil, hulle eers sal uitklaar wat die ander een bedoel. Indien hulle steeds verskil, sal hulle mekaar se standpunte respekteer.

Op hierdie stadium verlaat die kinders die terapie lokaal. Die terapeut gaan meer spesifiek na hoe die kommunikasie tussen Pa en Ma die week verloop het.

Pa : "Ek sal eintlik sê tussen ons twee is dit eintlik 'n ander atmosfeer, 'n ander benadering."

T : "Ander benadering?"

Pa antwoord hierop deur spontaan en direk met sy vrou daarvoor begin te gesels.

Pa : "In die verlede sal jy iemand se woorde verkeerd vertolk het en dan begin 'n argument, dan word dit net erger. Nou sê jy wag 'n bietjie, ... en dan probeer ons mekaar verstaan."

T : "Asof julle meer oop is vir mekaar en minder afleidings maak."

Pa : "Dit is so ... ook meer geduld."

Ma : "Asof jy 'n beter verstandhouding het ... nie meer soos 'n kind wil stry nie."

Ma : "As hy 'n standpunt het, kry jy hom moeilik daarvan af."
(Ma direk aan T)

Die terapeut wil die indirekte wyse waarop die man en vrou met mekaar deur die terapeut kommunikeer stop en plaas hulle soos volg in direkte kommunikasie.

T : "Wat wil jy eintlik vir hom sê?"

Hierna klaar die vrou 'n onduidelike boodskap oor die gebruik van hul motor, met haar man uit. Die terapeut ondersteun hulle beide afwisselend, sodat die probleem opgelos kan word. Hierna noem die vrou dit dat haar man soms, volgens haar, te ernstig is en omdat sy 'n meer ligsinnige geaardheid het, lei dit dikwels tot struwelinge. Hul gesprek lei daartoe dat haar man sensitief is vir konflikte oor huislike aangeleenthede, voor vreemde mense. Hulle bespreek dit aan die hand van 'n onlangse situasie wat by vriendin gebeur het. Die vrou het vir haar vriendin vertel dat haar man soms vir haar koffie maak, terwyl hulle besig was om te gesels oor hoe hulle mans hulle help. Die man verduidelik na aanleiding hiervan vir sy vrou dat hy sensitief is oor sy werksituasie waar hy as gevolg van sy mediese probleem (Ankylosis Spondylites) klerklike werk saam met vrouens doen en gevolglik ook dikwels moet koffie maak. As gevolg daarvan was hy sensitief daarvoor dat sy koffiemakery voor ander bespreek is. Verder het hy ook gekrenk gevoel dat die vriendin se man hom alleen gelaat het en by die vrouens gaan gesels het. Die vrou aanvaar egter glad nie haar man se verduideliking nie. Dit blyk duidelik uit haar gedrag, deurdat sy vinnig en met 'n hoë stemtoon praat en sy hom steeds geagiteerd aanval dat hy te ernstig is.

Die terapeut gee die vrou die taak om vas te stel hoe haar man die situasie beleef het en bring haar telkens terug na haar man se gevoelens toe. Hierdeur fokus die terapeut op die vrou se vermoë om die regte boodskap van haar man te ontvang. Na 'n tyd slaag sy soos volg daarin:

Ma : "Was jy geïrriteerd?"

Pa : "Ja, eintlik was ek ... ek sou sê vernedered gevoel."

Die vrou praat in 'n laer stemtoon en meer sensitief.

Ma : "Hoekom het jy vernedered gevoel?"

Pa : "... Ek sou nie so opgetree het nie, net opstaan en iemand in die sitkamer alleen los nie. Dit is ook nie die eerste maal wat hy dit doen nie, hy het dit al baie gedoen ... dit is eintlik skerts met seermaak.

Soos toe jy vir Marie (kollega van die man) ontmoet het, toe vra jy of sy dieselfde werk doen as ek. Dan dink ek miskien is my vrou nie so trots op my nie, dis hoekom ek nie daarvan hou dat jy oor daardie situasies met ander praat nie."

Ma verstaan haar man se gevoelens en optrede nou beter. Sy noem dat as sy in so 'n situasie was, sy iemand wat haar so swak behandel sal ignoreer of direk konfronteer. Sy is egter steeds van mening hy is te liggeraak.

Ma : "... maar as hy 'n beginsel het sal hy nie daarvan afwyk nie. Dit is soos ek hom waardeer. Ek sal afwyk soos die kinders."

Pa : "Ek voel daar is sekere dinge waaroor jy ernstig is en party goed oor nie."

Ma : "Soos A nou die dag gesê het - Ma, ek het 'n Pa soos 'n rots, as hy so staan dan staan hy so, 'n baie trotse Pa!"

Die man en vrou glimlag tevrede saam.

Ma : "Dis hoekom ek na hom opsien as man, maar ek gaan afwyk en aanpas by situasies." (Ma direk aan T)

T : "Ek hoor dat jy twee dinge sê. Enersyds dat jy waardeer dat hy vasstaan op sekere dinge en andersyds dat hy soms te ernstig is oor nietighede." (T direk aan Ma)

Ma : "Ja, dit is so!"

Omdat die vrou haar telkens by die kindersubsteeem voeg, kom dit in die voorafgaande gedeelte weer na vore dat die man nie die nodige ondersteuning van sy vrou ontvang nie.

In die skewe gesinstruktuur bevind die vrou haar egter tussen die kindersubsteeem en haar man in 'n moeilike "tussengangerrol". Enersyds tree sy op asof sy soos die kinders, min verantwoordelikheid het en plaas haarself sodoende in 'n ongeskikte posisie teenoor haar man. Dit veroorsaak dat haar man, wat die instandhouding van die gesinsisteeem betref, alleen in die ouersisteeem is. Andersyds is sy op gelyke vlak met hom en vertolk sy die instrumentele leierrol. As gevolg van die konflik waarin die rol as "tussenganger" haar plaas, slaag sy nie daarin om haar man voldoende te ondersteun nie. Sy bly dus in hierdie "tussengangerrol". Indien sy daarin kan slaag om haar

man voldoende te ondersteun, sal sy haar huwelikssubsteem funksies meer effektief uitvoer. Die grens tussen die oer-substeem en die kindersubsteem sal gevolglik ook meer effektief wees.

Nadat die vrou wel daarin slaag om haar man in bogenoemde transaksie te ondersteun, bespreek haar man met haar sy ervaring. Dit kring dan ook verder uit deurdat sy hom 'n positiewe kompliment gee. Die terapeut sluit hierdie sessie af deur 'n positiewe herformulering van die verskille wat die egpaar bespreek het, te gee.

T : "Julle is werklik 'n bevoorregte huwelikspaar. Julle sorg saam dat twee van die belangrikste eienskappe in julle huwelik is, naamlik dat julle aan die eenkant nie van sekere vaste beginsels afwyk nie en aan die anderkant buigbaar is in sekere situasies

Hierdeur word beide die man en die vrou se optrede vir hulle huweliksmaats in 'n positiewe perspektief gestel. Die kinders word doelbewus nie in die bogenoemde afsluiting betrek nie. Hierdeur laat die terapeut by hulle die boodskap dat hul huwelikssubsteem onafhanklik van die kindersubsteem bestaansreg het.

7.6 VYFDE GESINSTERAPIE-SESSIE

In hierdie sessie is slegs Pa, Ma, A en C teenwoordig. B daag as gevolg van haar eksamens nie op vir hierdie sessie nie. Weer eens is die gesin besig om oor A se huisverlating, asook sy laat tuiskoms saans te gesels, toe die terapeut die lokaal binne kom. Die terapeut sluit by die gesin aan deur die gesprek oor A se huisverlating verder te fasiliteer, reeds omdat die tema volgens die terapeut belangrik is vir die gesin se funksionering. Hierdeur is die terapeut ook van mening dat dit goed is dat die fokus tydelik van C afgelei word, sodat sy in die terapeutiese sisteem nie as die oorsaak van alle gesinsproblematiek beskou word nie.

Beide ouers stel hul standpunte oor A se tuiskoms saans. Pa ver wag van A net 'n aanduiding wanneer hy in die aande inkom. Ma skerm egter deurentyd vir A se behoeftes en stel geen perke aan hom nie. Sodoende tree sy weer duidelik op as "tussenganger"

tussen die ouer- en kindersubsteme. Sy noem dat sy ook soms laat inkom. Die terapeut ervaar weer eens dat Ma haarself meer soos 'n kind as 'n ouer in die gesin beleef. Na aanleiding hiervan gee die terapeut opdrag dat hulle as ouers eers as 'n span saam moet besluit wat hulle verwag en dit dan saam aan A moet stel.

In die proses wat hierop volg is dit opvallend hoe A telkens kommentaar wil lewer of aan die gesprek wil deelneem. Die terapeut blokkeer A telkens uit die transaksie tussen sy ouers, totdat A die grense van die ouersubsteme erken en terugsit en luister. Die terapeut lei voorts beide ouers afwisselend om spesifiek en direk te kommunikeer. Ook om nie namens die ander persoon te praat nie, maar om elkeen sy eie opinie te lig. Die terapeut sluit ook aan by die vorige sessie se positiewe formulering van die huwelikssteme en maak dit hier van toepassing op die ouersubsteme. Enersyds is Pa die een wat 'n vaste beginsel wil handhaaf, dat A hom net 'n aanduiding moet gee hoe laat hy inkom. Andersyds is Ma die buigbare een wat voorsiening maak vir uitsonderings. Die ouers kom, in vergelyking met die vorige sessie, makliker tot 'n vergelyk en Pa dra hulle standpunt aan A oor.

Beide A en B is besig om die huis te verlaat en die gesinssteme blyk nog nie gereed te wees om by hierdie interne verandering aan te pas nie. Om hierdie rede fokus die terapeut op die realiteit dat die substeme (Pa, Ma en C) sonder hulle (A en B) moet kan funksioneer. Die terapeut stuur dan ook vir A vir die oorblywende tyd van hierdie sessie uit. Hierdeur word A uit beide die rol as "weerligafleier" van die gesin en die rol as "ondersteuner" van Pa, waarin die gesinssteme hom geplaas het, tydelik bevry. Deur A as "ondersteuner" van Pa uit die situasie uit te sluit, word die vrou gedwing om weer die ondersteuning van haar man waar te neem. Hierdie intervensie is dus primêr daarop gerig om die skewe gesinstruktuur te herstruktureer.

Op navraag hoe dit met C gaan, begin die Ma spontaan die vingeralfabet vir C demonstreer, waarop C sê watter gebare reg en watter verkeerd is. Ook herhaal Pa die demonstrasie van die

vinger-alfabet. Die terapeut prys die ouers vir wat hulle bereik het en wens ook C met die hand geluk dat sy hulle so mooi geleer het. Dis opvallend dat Ma eers in hierdie stadium van terapie begin om ekstra moeite te doen om meer gebare taal en/of vingerspelling spesifiek aan te leer, terwyl Pa, A en B reeds vroeër in die terapie daarmee begin het. Dit gee vir die terapeut 'n aanduiding dat die ma nou gereed is om uit haar rigiede transaksionele patrone met C uit te beweeg en om C se doofheid meer as 'n realiteit te aanvaar.

Die terapeut stel voor dat die ouers 'n balspeletjie met C speel. Die ouers moet eers saam oor die reëls van die speletjie besin en die reëls dan aan C oordra. Die terapeut beklemtoon ook dat die kern van die speletjie is dat hulle regverdige reëls moet handhaaf, ook ten opsigte van C. Deur hierdie intervensie wil die terapeut die ouers in 'n situasie stel om op 'n positiewe en speelse wyse vir C perke te stel, en as ouers konsekwent daarby te hou. Die primêre doelwit is om Ma te ondersteun om die reëls te handhaaf en sodoende duideliker grense tussen haar en C te stel. Hierdeur word Pa in 'n meer informele situasie met C geplaas wat daartoe kan lei dat Pa en C meer in interaksie tree. Indien die doelwit kan slaag, sal die nie-funksionele alliansie tussen Ma en C verbreek word, alhoewel Ma C nog steeds toepaslik psigososiaal ondersteun. Deur die strukturering van die speletjie aan die ouers oor te laat en dat die terapeut nie deelneem aan die speletjie nie, beweeg die terapeut na 'n meer perifêre posisie en word die ouers as toereikend gedefinieer.

Beide ouers maak voorstelle vir die speletjie en hulle kom vinnig tot 'n kompromie, alhoewel Ma in hierdie besluitneming, meer aktief is. Hierop reageer die terapeut deur vir Pa die taak te gee om die reëls van die speletjie aan C oor te dra. Sodoende word hy weer aktief in die interaksie. Hy slaag egter nie die eerste maal daarin om dit aan haar te verduidelik nie. Hierna laat die terapeut Pa en Ma plekke omruil sodat Pa en C direk langs mekaar sit.

Pa

C Ma

T

Na 'n tweede, meer nie-verbale poging, verstaan C beter. Pa beperk homself egter nog grotendeels tot komplekse verbale kommunikasie en enkele sistematiese gebare. Omdat daar nog onduidelikheid is of C al die detail verstaan, modelleer die terapeut vir die ouers dat hulle deur minder en eenvoudiger verbalisasies, die gebruik van liggaamshouding en spasie en ook die meerdere gebruik van gebare, dieselfde boodskap duideliker en effektief kan oordra. Die terapeut neem ook vrymoedigheid om van C te verwag om óf vir haar te wys hoe die speletjie werk óf vir haar duidelik te vertel. Hierna is alle onsekerheid uitgeskakel en C verstaan waaroor die speletjie gaan.

Tydens die speletjie verander die gesin se gemoedstemming merkbaar. Dit is duidelik uit die gesin se lag en gesels dat hulle die interaksie met mekaar geniet. Die terapeut bring Ma enkele kere terug na die reëls en daarna slaag beide die ouers met gemak daarin om die reëls te handhaaf ten opsigte van C sowel as ten opsigte van hulself. Positief in die ouers se interaksie met C, is dat hulle spontaan erkenning gee aan C as sy die bal raak vang. Beide ouers erken spontaan as hulle fouteer het en onderwerp hulself dan ook aan die reëls. C geniet dit aanvanklik terdeë dat haar ouers ook feilbaar is. Deur die eenvoudige speletjie en die toepassing van die reëls, leer C twee beginsels. Eerstens dat sy nie deur haar ouers bejammer word nie, maar dat hulle die reëls streng op haar toepas. Tweedens dat die gesinslede se posisies buigbaar is en al is beide haar ouers in outoritêre posisies, kan hulle ook fouteer.

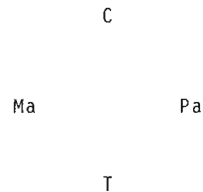
Na die speletjie vra die terapeut C uit oor watter speletjies sy tuis baie geniet. Beide Pa en Ma wil C help antwoord, alhoewel die terapeut hulle telkens blokkeer en die antwoorde van C self verwag. Die effek hiervan is dat C self vertel wat sy geniet. Laastens gee die terapeut die ouers die opdrag om in

die komende week vir C deur middel van speletjies te leer om by reëls en beperkings te hou en ook dat hulle as ouers konsekwent ten opsigte van die reëls moet optree.

7.7 SESDE GESINSTERAPIE-SESSIE

Die terapeut reël met die gesin dat slegs die ouers en C vir hierdie sessie kom, met die doel om spesifiek aandag te gee aan die ouers se hantering van C. Die terapeut daag hierdie subsisteem (Pa, Ma en C) uit om onafhanklik van die twee adolessente gesinslede (A en B) te funksioneer. Sodoende word A en B bevry van hulle rolle om onderskeidelik vir Pa en Ma te ondersteun en word die ouerpaar in 'n situasie geplaas waar hulle mekaar moet ondersteun.

Die gesin neem die volgende posisies in:

Hierdie posisies gee vir die terapeut 'n goeie aanduiding dat die verandering in die alliansie tussen Ma en C, wat die funksionering van die huweliks subsisteem belemmer, nog onvoldoende is. Nadat die terapeut almal gegroet het, fokus sy dadelik op hulle posisies en manipuleer die spasie deur Pa en C te laat plekke omruil. Hierna verneem die terapeut na die tuisopdrag van die vorige sessie. Alhoewel die frekwensie van vrye spelinteraksies tussen die ouers en C toegeneem het, het hulle nie spesifieke reëls in die speletjies ingebou nie. Die terapeut oorweeg twee moontlike redes waarom die tuisopdrag nie korrek uitgevoer is nie. Die gesin is nog nie gereed om hulle homeostase te verander nie, of die rasionaal van die opdrag was nie vir die ouers duidelik nie. Om laasgenoemde onsekerheid uit te klaar beweeg die terapeut dadelik na 'n konkrete vlak en doen navraag oor spesifieke hanteringsproblematiek wat hulle nog met C ondervind.

Ma : "Sy is soms te lui om te bad. Die laaste tyd los ek haar maar."

Ma se oorbeskerming van C en die diffuse grense tussen Ma en C, kom weer eens na vore uit die inligting wat die ma verskaf. Sy gee egter geringe aanduidings dat sy as ma vir C struktuur begin bied. Die terapeut beweeg hier weer in 'n sentrale posisie in en daag hierdie diffuse grense direk uit. Sy praat direk met C en gebruik totale kommunikasie sodat C verstaan waaroor dit gaan.

T : "Het ma jou gebad tot nege?"

Ma : "Ma jou nog bad?"

C skud haar kop instemmend.

Die terapeut wil die boodskap aan C oordra dat dit 'n uitdaging is om groot te wees en beklemtoon haar positiewe punte.

T : "Jy is al groot, dis net babatjies wat Mamma's nog moet bad."

Pa kyk na Ma en glimlag.

Ma : "Soms is ek haastig en sy bad nie skoon nie, dan help ek."
(verdedigend)

T : "Wat dink Pa, 'n meisie van nege moet sy gebad word?"

Pa : "Nee, nooit." (Pa direk aan Ma)

T : "Wat voel jy daarvoor?" (T direk aan Ma)

Ma : "Partykeer doen ek dit om 'n skreeuery te voorkom."

Verder vertel sy hoe sy nou vir C op 'n speelse wyse gekry het om soms heeltemal op haar eie te bad. Die terapeut daag die diffuse grense nog verder uit voordat sy vir Ma positiewe erkenning gee vir die veranderinge wat reeds plaasgevind het.

T : "Sit Ma nog haar klere uit?"

Ma : "Ja, net om besig te bly en om nie in die badkamer in te gaan nie."

T : "Wat anders kan jy in daardie tyd doen?"

Ma : "O ... in die bed bly (lag en kyk vir Pa) maar dan maak ek jou wakker ... of toebroodjies maak." (laggend)

Pa : "O, ek gee nie om."

T : "Dit klink vir my Ma het genoeg om te doen sodat C haar eie klere kan uithaal. Jy het baie hard gewerk en kan nou bietjie ruskans kry."

Ma : "Ja, sy kan seker self."

Pa stil en passief.

T : "Hoe dink Pa?"

Pa : "Ek dink so ... op 'n stadium waar sy alles, in daardie opsigte self kan doen."

T : "Selfversorging?"

Pa : "Ja."

Dit is duidelik uit die boonstaande inligting dat die verbreking van die oorbetrokkenheid tussen Ma en C, meer ruimte sal laat vir die huweliksstelsel endat die pa dit verwelkom. Die terapeut formuleer die ma se oorbetrokkenheid in 'n positiewe lig om haar sodoende in staat te stel om die gedragspatrone te laat vaar.

Die terapeut vra aan die ouers hoe hulle dit gaan implimenteer om C so ver te kry om haarself te versorg. Hierdeur word die volle verantwoordelikheid daarvan aan die ouers gegee en die terapeut beweeg weer uit op die periferie. Die ouers besluit self op 'n gedragsmodifikasie kaart, waar sy na elke dag wat sy haar selfversorging alleen gedoen het, 'n sterretjie sal kry. Na vyf sterretjies sal sy 'n beloning ontvang.

Die terapeut gee aan die ouers die taak dat een van hulle twee presies aan C sal verduidelik wat hulle van haar verwag en hoe sy beloon sal word. Hierop reageer die pa spontaan en poog om dit vir C te verduidelik. Hy praat weer eens vinnig, baie herhalend en gebruik enkele gebare. Dit is positief dat tydens hierdie interaksie tussen Pa en C, Ma nie eenmaal tussen beide tree om C te ondersteun nie.

Na Pa klaar verduidelik het, is dit onduidelik of C verstaan. Ma probeer ook, maar slaag ook nie daarin nie. Weer eens modelleer die terapeut vir die ouers hoe om deur middel van eenvoudige kort sinne saam met die gebruik van gebare en skrif, met C te kommunikeer en seker te wees sy verstaan waaroor dit gaan.

T : "Wat is dit?" (T teken 'n ster)

C : "Ster."

- T : "Ja, as jy slaap en word wakker, wat moet jy doen."
 C : "Tande borsel."
 T : "Ja en nog? Bad?"
 C : "Ja."
 T : "Klere uit haal."
 C : "Ja."
 T : "Self, nie mamma nie."
 C : "Ja."
 T : "Wat dan?"
 C : "Hare borsel."
 C : "Kamer skoonmaak."
 T : "Slaaptyd, gaan Pa en Ma vir jou 'n ster gee as jy alles self
 gedoen het."
 Ma : "Ja, onthou Pierewit en Pollie moet kos en water kry, nie B nie,
 C."
 C : "Ja."
 T : "Nie B nie, nie mamma nie. Jy is groot! Watter standerd is
 jy volgende jaar?"
 C : "Twee."
 T : "Sien, jy is groot!"
 T : "As jy vyf sterre het, wat dan?"
 C : "Almal swem."

In die bogenoemde interaksie tussen T en C laat Ma meer ruimte vir T en C om alleen te kommunikeer. Dit versterk dus die hipotese wat vroeër in die sessie gestel is, dat die oorbetrokkenheid tussen Ma en C besig is om te verander.

Hierna bespreek die ouers die probleem dat hulle nie weet hoe C dinge beleef en ervaar nie. Deur te fokus op die waarde van nie-verbale nuanses in die kommunikasie van emosies, dra die terapeut die boodskap aan die ouers oor dat C se doofheid en gevolglik beperkte taal en spraakvermoë, hulle nie behoort te verhinder om van haar emosionele belewenis bewus te wees nie.

Die terapeut skryf die basiese emosies wat die ouers noem, op flitskaarte en laat C dit lees. Hierna laat die terapeut die ouers hierdie emosies op 'n nie-verbale wyse demonstreer waarna C die kaart met die regte emosie op uitwys. Ma en Pa demonstreer onderskeidelik die verskeie emosies waarop C die regte

kaart wys en later die regte emosie noem. Op haar beurt demonstreer C weer die verskeie emosies en haar ouers raai wat sy voorstel. Bogenoemde speletjie vind in 'n ligte luim plaas. Hierdie effektiewe kommunikasie tussen die gesinslede plaas 'n positiewe perspektief op hulle vermoë as gesin om intiem mekaar se emosies met mekaar te deel, ten spyte van C se doofheid.

Om die effek van laasgenoemde intervensie te laat veralgemeen in die gesin se alledaagse doen en late, gee die terapeut die ouers die taak om by C uit te vind hoe sy 'n onlangse situasie beleef het. Pa vra byvoorbeeld hoe sy gevoel het toe sy die eerste maal gaan skaats het, waarop sy antwoord dat sy bly was, alhoewel 'n bietjie bang. Ma vra onder andere hoe sy voel as sy sonder koel drank moet gaan slaap, waarop sy antwoord dat sy hartseer voel.

Die terapeut sluit af deur aan die ouers die opdrag te gee om in die eerskomende week, eerstens hulle gedragsmodifikasie vir C se selfversorging te implimenteer. Tweedens dat hulle in die situasies wat opkom, deur middel van C se nie-verbale kommunikasie, probeer vasstel hoe C voel en dan met haar uitklaar of hulle korrek is.

Net voor die gesin die lokaal verlaat vind die volgende interaksie plaas:

- Pa : "As sy nou hier uit stap, praat sy heeltemal anders en duideliker oor die algemeen. Dit is elke keer as daar net een vreemde persoon by is, is sy selfbewus. Sy ken u nou al so goed en in ander situasies is dit ook so."
- Ma : "Dit is 'n ding dat sy nie met ander wil kommunikeer. By die skool kla hulle ook sy praat te sag. By die huis skreeu sy soms. Dit is net asof sy te bang is om te gee as daar iemand by is."

Die terapeut formuleer dit weer eens in 'n positiewe lig en verduidelik aan die ouers dat die meeste kinders selfbewus tussen vreemdes is. Sy sluit af deur vir die ouers te sê dat hulle by die volgende sessie meer spesifiek by C se swak selfvertroue tussen vreemde mense, sal stilstaan.

7.8 SEWENDE GESINSTERAPIE SESSIE

Die terapeut fokus in hierdie sessie weer eens op die subsisteem bestaande uit Pa, Ma en C, om die ouers se hantering van C te bevestig. Hierdie gesinslede neem spontaan die volgende posisies in:

Pa

Ma

C

T

Omdat die ouersubsiteem in bogenoemde plasing duideliker afgebaken is, is die skewe gesinstruktuur besig om in balans te kom.

Nadat die terapeut die terapie lokaal binnegekom het, sluit sy by die gesinsproses aan waar Pa en Ma besig is om vir C harder te laat praat. Die terapeut gee die gesin positiewe erkenning en laat blyk dat hulle spontane gesinsinteraksie eintlik 'n goeie intervensie is. Hierdeur bevestig die terapeut hulle as toereikende ouers wat weet wat hulle kind nodig het. So-ook dat C as kind weet hoe sy moet optree om vir haar ouers die geleentheid te gee om hulle vaardighede as ouers te beoefen. Die ouers werk saam en daag C uit om bekende rympies hard en duidelik op te sê terwyl hulle en die terapeut onderskeidelik hulle oë toehou. Hulle slaag daarin om C so te laat optree voor die terapeut, terwyl beide die ouers en C die interaksie geniet. Die terapeut gee vir beide C en haar ouers positiewe erkenning vir hul prestasie, waarop die ma volg met positiewe terugvoer aan C.

Positief uit hierdie interaksie is dat die ouers mekaar weder-syds ondersteun en dieselfde gedrag van C verwag. Verder ook dat die ouers daarin slaag om C se gedrag op 'n spelende wyse binne 'n positiewe atmosfeer te verander. Hierdie positiewe punte versterk die hipotese dat die skewe gesinstruktuur besig is om te herstel, omdat die ouers nou saam in die ouersubsiteem funksioneer.

Op die terapeut se navraag oor die tuisopdrag, reageer beide ouers positief. Die ma noem dat C nou meer besef dat hulle as ouers van haar verwag om ouderdomstoepaslik op te tree en dat sy dit as 'n uitdaging beleef. Sy noem verder hoedat C hulp geweier het en ontsteld was as ander gesinslede van haar take wou oorneem.

- Ma : "Sy het my uit die badkamer gejaag - 'n paar keer."
 Pa : "Sy het selfs vir my koel drank gemaak."
 T : "Jy, vir Pa koel drank gemaak?" (T direk aan C)
 C : "Jaa..."
 Ma : "Sy het selfs die badkamer self skoongemaak." (Ma direk aan T)
 T : "En die badkamer?" (T direk aan C)
 C : "Skoongemaak."
 T : "Nie B nie?"
 C : "Nee."
 T : "Jy?"
 C : "Ja." (C antwoord met meer selfvertroue)
 T : "B het nie gehelp nie, wat van Mamma en Pappa?"
 C : "Nee."
 T : "Seker A?"
 C : "Nee." (laggend)
 Ma : "Nee, man sy was nou regtig oulik daar was geen frustrasies nie!"

Dit is duidelik dat die oorbetrokkenheid wat tussen Ma en C was, besig is om te verdwyn omdat die grense tussen Ma en C nou duideliker getrek word. In die bostaande transaksie tree die terapeut aktief in interaksie met C om haar uit te daag om selfverseker oor haar nuwe onafhanklikheid te wees. Terselfder tyd het dit die effek dat die ma weer eens C se gedrag komplimenteer.

Die terapeut definieer die gedragsverandering in C in interaksionele terme deur vir die ouers te vra wat hulle tuis gedoen het om C sover te kry. Hulle is van mening dat hulle dit konsekwent van haar verwag het en haar daartoe uitgedaag het.

- Ma : "Sy moet ook voel sy is 'n menswaardige mens en dat 'n mens nie alles altyd uit haar hande vat nie. Al kry sy 'n paar keer seer, voel ek nou sy moet leer."

- Pa : "... wat ek wel sien, dit bou haar selfvertroue baie op."
- Ma : "Ja, nee beslis. Want kyk nou dat ons met die ding besig is, het haar selfvertroue ontsettend baie verbeter. Ek mag nie eers haar kas oopmaak nie, of naby kom nie, dan jaag sy my weg."
- T : "So, C trek ook nou die grense goed tussen wat is Ma se werk en wat is haar eie werk."
- Ma : "Ek sal so sê ja (lag). Nou sit ek en koffie drink in die oggend en hou hom wakker."
- Pa : "Dit pla my nie."
- Ma : "Ek maak hom wakker en gesels."
- Pa kyk vir Ma en glimlag.
- Pa : "Pla my nie."
- T : "So, deurdat julle meer ontspan en minder dinge vir haar doen, het sy meer ruimte om dinge self te doen."
- Ma aanvaar die interaksionele perspektief en erken haar eie aandeel in C se gedrag.
- Ma : "Ja, ... dis hoekom sy elke keer meer dinge self wil doen."
(nadenkend)
- Die terapeut fokus op dieselfde interaksionele gedrag deur dit te herhaal.
- T : "So julle optrede speel 'n rol in haar selfvertroue. As sy weet Pa, Ma, A of B gaan iets vir haar doen, los sy dit. As sy weet sy moet dit self doen, dan is dit vir haar 'n uitdaging."
- Hierna bespreek die ouers verdere takies wat hulle stelselmatig aan haar wil oorlaat en ook dat hulle die sterretjies kaart geïmplimenteer het en dat dit goed werk.
- Opvallend uit bogenoemde interaksie is hoe die meer effektiewe grense tussen Ma en C daartoe aanleiding gegee het dat die frekwensie van interaksie tussen die man en vrou verhoog het. Die vrou is dus duidelik besig om van haar rol as "tussenganger" tussen die kindersubstelsiem en die huweliksstelsiem weg te beweeg na 'n volwaardige lid van die huweliksstelsiem.
- Beide ouers verwys weer na die probleem dat C nie selfvertroue voor vreemde mense het nie, soos gestel deur die pa aan die einde van die vorige sessie. Hierop reageer die terapeut deur

die ouers in interaksie te plaas met die opdrag om as ouers te bespreek wat hulle daaraan gaan doen. Sodoende is die terapeut in 'n meer passiewe rol en die ouers meer aktief. Die ouers se verskillende sienings oor C se doofheid kom weer na vore. Pa is van mening dat mense C se doofheid in ag moet neem deur na haar te kyk as hulle met haar praat, duideliker te praat en om hulpmiddels soos gebare te gebruik. Ma daarenteen wil dat mense gewoon met C praat. Die terapeut wys die twee uiteenlopende standpunte uit en plaas hulle weer in interaksie.

Pa kom met konstruktiewe voorstelle om advies aan mense te gee hoe om met C te kommunikeer. Ma ondersteun egter nie Pa se voorstelle nie, maar spreek telkens die vrees uit dat ander mense sal moed opgee en nie werklik belangstel om met C te kommunikeer nie. Pa verseker Ma dat hy ook sensitief vir C se gevoelens is en dat dit op 'n simpatieke wyse hanteer moet word. Die reaksie van Ma hierop is om te ontspan en verder ook na Pa te luister.

Pa : "Ons moet vir ander leer hoe."

Ma : "Ja, en mense sê altyd, sê vir haar. Hulle kan byvoorbeeld net hulle hand klap."

Beide ouers maak afwisselend voorstelle.

Prosesmatig kyk die man en vrou deurentyd vir mekaar en betrek die terapeut glad nie in hulle gesprek nie. Hulle sit ook deurentyd en "voetjie-voetjie" speel. Dit is positief dat die huweliksstelsel binne die terapeutiese stelsel onafhanklik kan funksioneer. Op grond hiervan stel die terapeut die hipotese dat die huweliksstelsel binne die gesinsstelsel ook onafhanklik kan funksioneer en dat A en B grotendeels beviy is van hul vorige rolle om onderskeidelik Pa en Ma te ondersteun.

Die praktiese wenke waarop hulle besluit om aan die ander mense te gee is die volgende: om vrymoedigheid te neem om met C te praat, om ietwat harder en stadiger met haar te praat, om oogkontak met haar te maak en direk self met haar te praat. Verder besluit die ouers dat hulle nie namens C gaan praat, as sy in interaksie is met ander persone nie. Hulle is van mening dat C sodoende in 'n situasie geplaas word waar sy self

sal moet praat. Die terapeut baken die mense met wie die ouers bogenoemde wil implimenteer af tot slegs intieme familie en vriende. Hierdeur word die ouers se doelwit meer bereikbaar en word verseker dat die ouers vinniger sukses ervaring sal ondervind.

Die terapeut sluit hierdie sessie af deur 'n intervensie waar sy met C 'n selfvertroue speletjie speel. Enersyds om weer te fokus op C se positiewe punte en om haar onafhanklikheid te versterk. Andersyds om dadelik binne die terapeutiese sisteem, die ouers te toets of hulle ruimte kan laat vir die interaksie tussen die terapeut en C, sonder om tussen beide te tree.

Die terapeut stel uitdagings soos die volgende aan C : "Hoe lank is jy? Kom ons kyk in die spieël; Hoe hoog kan jy spring? Hoe hoog kan jy teen die muur raak? Hoe sterk is jy? Maak jou spiere dat ek voel." Hierna speel C en die terapeut saam 'n "armdruk" speletjie volgens sekere reëls.

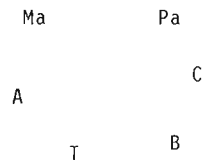
Tydens die terapeut en C se interaksie raak C al hoe meer spontaan en geniet die uitdagings. Die ouers geniet C se prestasies, alhoewel hulle nie eenkeer tussen die terapeut en C inkom met 'n aanmerking, teregwyding of 'n bevel aan C nie. Met tye gesels hulle net met mekaar en vergeet heeltemal van die terapeut en C. Hierdie optrede van die ouers bevestig die terapeut se hipotese dat daar 'n verskuiwing in die gesinstruktuur gekom het, naamlik dat die grense tussen die huweliksstelsel en kindersstelsel nou effektief is, sodat die vrou herstel is in die huweliksstelsel. Die herstrukturering wat plaasgevind het, het daartoe aanleiding gegee dat die gesinstelsel meer effektief funksioneer en die aanmeldingsprobleme besig is om te verdwyn. Op grond van hierdie bevinding besluit die terapeut om die hele gesin vir die volgende sessie te sien en die gesinsterapie te termineer.

Hierna beweeg die terapeut weer na 'n perifere rol en sluit af deur die ouers onderskeidelik op 'n soortgelyke wyse in interaksie met C te plaas. Deur hierdie intervensies, word aan die ouers oorgedra dat hulle die rol van die terapeut binnekort heeltemal

gaan oorneem. Verder ook dat hulle elkeen as ouer, individueel toeganklik is vir C, ten spyte daarvan dat hulle huweliksstelsel nou meer afgebaken is en onafhanklik funksioneer.

7.9 AGSTE GESINSTERAPIE-SESSIE

Tydens die termineringssessie is al die gesinslede op die versoek van die terapeut teenwoordig. Hulle neem die volgende posisies spontaan in:

Die hipotese van die vorige sessie dat die gesinstruktuur meer in balans is word deur die posisies van die gesinslede weer eens bevestig. Nadat die terapeut die lokaal binne gekom het, sluit sy by die gesin se gesprek aan wat handel oor die kinders se uitslae. B en C se uitslae is reeds bekend en die terapeut wens hulle geluk.

Om kontinuïteit met die vorige sessie te verkry, word daar verneem na die tuisopdrag. Ma vertel hoe hulle haar suster gevra het om met C te gesels en hoe hulle haar ook advies gegee het hoe om met C te kommunikeer. C en haar tannie het aanvanklik moeilik met mekaar gekommunikeer, maar het ten spyte daarvan net aangehou totdat hulle mekaar begin verstaan het.

T : "Julle het dit positief aanvaar."

Pa : "Ja, definitief."

Ma : "Sy (C) kyk altyd na my, dat ek vir haar iets moet sê. Toe laat ons haar vir C in die slaapkamer vat en die deur toemaak. So ek was gladnie naby om te help nie. Hulle het speletjies gespeel en gesigte mooi gemaak."

Uit die terugvoer wat die ouers oor die tuisopdrag gee, blyk dit duidelik dat die gesin se selfregulerende meganismes geaktiveer is. Dit word duidelik uit die feit dat die ouers,

uit hulle eie, effektiewe grense trek tussen hulle en C en haar sodoende in staat stel om meer onafhanklik en selfstandig te funksioneer.

Die terapeut vra C uit oor die interaksie tussen C en haar tannie. C vertel hiervan asook hoe sy koekies gebak het. Tydens die vertelling, wou Ma telkens namens C antwoord. Die taak om die ma te blokkeer uit C se kommunikasie met die terapeut word aan die pa gegee omdat die terapeut doelbewus besig is om na die periferie te beweeg.

T : "Vanaand wil ek hê ons moet teruggaan na julle aanvanklike doelstellings en evalueer tot hoe'n mate julle dit bereik het en hoe dinge vir julle as gesin dienooreenkomstig verander het."

Ma : "Ek kan definitief sê, sy het met my spesifiek meer selfstandig begin optree, omdat ek my meer begin terugtrek het. Ek doen nie meer alles vir haar en behandel haar nie meer soos 'n pap babatjie wat in doeke toegevou is nie, ek laat haar meer uitkom."

Die terapeut fokus op die positiewe veranderinge wat die ma noem soos volg:

T : "U kry dit reg om meer te ontspan sodat sy meer onafhanklik kan wees?"

Ma : "Dis hy, ja, ek oorbeskerm haar nie meer so baie nie - as sy wil skree moet sy maar skree."

T : "En u?"

Pa : "Eintlik stem ek saam. Sy tree meer selfstandig op. Ek sien dit eintlik as 'n proses wat nou begin, daar is nog baie ontwikkeling wat gaan kom."

Die terapeut se doelstellings vir hierdie laaste sessie is om elke gesinslid bewus te maak van die positiewe veranderinge wat wel plaasgevind het en wat elke gesinslid gedoen het om die veranderinge teweeg te bring. Hierdeur bevestig die terapeut die interaksionele perspektief van die aanmeldingsprobleme wat hulle as gesin eers as direkte gevolg van C se doofheid gesien het. Verder daag die terapeut daardeur die gesin se selfregulerende meganismes uit om in die toekoms by probleemsituasies aan te pas.

T : "Wat het julle anders gedoen sodat C meer onafhanklik is?"

- Ma : "... ek hou meer by wat ek gesê het, al is dit met 'n bietjie pakslae en trane by, sy sal nie doodgaan daarvan nie."
- T : "Aan die begin was sy baie spesiaal vir julle, byna te spesiaal om pak te kry. (Ma lag en skud haar kop bevestigend) Nou is dit asof julle daardeur kon beweeg en wel vir haar 'n pak kan gee as sy dit nodig het."
- Ma : "Dis asof sy groot geword het, Ek kan nou met haar baklei en raas ook. Sy is nog spesiaal, soos die ander, ook is sy net nie meer 'n babatjie nie."
- Die terapeut gee erkenning aan die ma vir wat sy met C bereik het.
- T : "Dis nou so dat jy haar volgens haar ouderdom kan hanteer."
- Ma : "Dis reg. Ek was altyd so bekommerd sy gaan nie lekker skool toe nie - sy moes altyd lag as sy skool toe gaan. As sy hartseer is moet sy dit nou self verwerk - ek wou dit altyd vir haar gedoen het - nou weet ek, ek kan nie; sy moet self!"
- Die terapeut fokus herhaaldelik op die meer effektiewe grense tussen Ma en C en stel dit hierdie keer na aanleiding van Ma se laaste stelling baie pertinent en sterk.
- T : "Julle is nou nie meer soos een mens nie, elkeen het sy eie dinge wat hy self moet hanteer."
- Ma dink hieroor na en skud haar kop instemmend.
- Ma : "Ja, so iets."
- Pa : "Sy duik nie meer elke tweede aand in ons bed nie."
- Pa kyk na Ma. Sy glimlag en bevestig dit.
- Ma : "Ja, sy slaap nie meer elke tweede aand by my nie."
- Deur die diffuse grense wat voorheen tussen Ma en C bestaan het oor te beklemtoon, fasiliteer dit Pa om spontaan, vir die eerste keer, te noem dat C dikwels by hulle geslaap het. Die terapeut eksploreer hierdie nuwe inligting verder.
- T : "Was dit iets wat voorheen baie gebeur het?"
- Pa : "Ja, nou nie elke aand nie, sê so vyftig-vyftig, en wie kry dit oor die hart om die kind uit te stuur?"
- Ma : "In 'n koue bed?"

Pa : "Ja, ek het gevoel dit is nie heeltemal reg nie, maar dit het nou verander, ek weet nie hoe nie, maar dit het verander."

T : "Sodat sy in haar eie bed slaap en julle jul eie privaatheid het."

Pa : "Ja.. ja."

Hierdie verandering wat Pa meedeel, bevestig dat die huwelik-subsisteem se grense nou ook deur C gerespekteer word. Die terapeut maak C ook bewus wat bespreek word en gee vir haar positiewe erkenning:

T : "Jy raak groot, jy slaap al in jou eie bed."

C instemmend.

Pa : "Sy is meer gretig om self dinge te doen ... Ek dink sy begin verstaan ons begin dinge van haar te verwag. Voorheen sou sy gesê het sy is besig. Nou doen sy dit ... Vandat ons nuwe aanknooppunt gekry het met kommunikasie ... selfs tussen ons, soos ek ander keer genoem het, ek dink tussen ons as gesin het daar ook 'n verbetering gekom."

Die terapeut verwelkom die pa se perspektief dat gesinsinteraksie in geheel verbeter het en fokus doelbewus op hierdie stelling sodat C verder bevry kan word van die "swartskaprool".

T : "Die verandering wat u sien is dus wyer as net C, die verandering was in die hele gesin."

Pa : "Ja, ek voel definitief so, volgens my eerlike opinie, veral tussen my en R (sy vrou) en ook tussen B en C.

T : "Wat het u self gedoen om die verandering te veroorsaak?"

Pa : "Ek dink dat ek meer spesifiek uitgevind het wat die ander een wil oordra en ook gelet op my eie kommunikasie."

Die man en vrou kyk vir mekaar en lag spontaan hardop, terwyl die kinders passief sit.

Ma : "Ons het nou 'n hele spottery by die huis, as iemand iets sê dan vra jy : 'Presies wat bedoel jy? Verduidelik asb.'"

Die egpaar lag weer.

Ma : "Waar dit voorheen op 'n rusie uitgeloop het, loop dit nou op 'n hele grap uit; 'n Gelag in plaas van dikbekke!"

T : "Asof die hele atmosfeer verander het; dat dit meer gemaklik is?"

Ma : "Ek sal sê definitief, ja."

Pa : "Ek dink daar het bietjie lig gekom." (laggend)

Omdat die egpaar telkens vir mekaar kyk en saam gelag het, terwyl die kinders nie-verbaal sowel as verbaal, passief was, wil dit blyk of die egpaar eintlik verwys na hulle huweliks-verhouding wat meer ontspanne is.

Pa bespreek hierna die feit dat hy die afgelope ruk ervaar het dat die tyd wat hy met C spandeer het, meer gekonsentreerde tyd was; saam het hulle misverstande en onduidelikhede grootliks uitgeskakel. Ma noem ook dat sy meer tevrede voel oor haar verhouding met C omdat sy nou met behulp van gebare en vingerspelling voorheen onoorbrugbare onduidelikhede uit die weg kan ruim. Verder noem Ma ook hoe verstom sy is oor C en 'n vierjarige horende kind se goeie kommunikasie. Die terapeut sluit by Ma aan deur vir haar uit te wys dat die kinders met behulp van spel en gebare kommunikeer. Hierdeur fokus die terapeut weer eens op die positiewe definiering van C se nie-verbale vaardighede.

Hierna beweeg die terapeut na A toe en vra na sy siening en bydrae uit.

A : "Ja, dinge het verander. C stel meer vrae en stel meer belang om dinge te doen. Ek speel ook baie met haar."

Ma : "Bietjie baie meer deesdae."

T : "Meer as eers?" (T direk aan A)

A : "Ja ... ek kielie haar meer. Verder dink ek nie het ek veel anders gedoen nie. Sy het meer moeite gedoen om te verstaan en dan doen ek ook meer moeite."

Dit blyk volgens die inligting van die laaste transaksie dat die oplos van C se probleme nie direk spruit uit veranderinge in A en C se interaksie nie, maar eerder direk uit die herstrukturering van die hele gesinsisteem. Die herstrukturering van die gesinsisteem het egter A en C se posisies ten opsigte van mekaar verander en sodoende ook die interaksies tussen hulle positief beïnvloed. Op grond van die sirkulêre verband tussen die herstrukturering van die gesinstruktuur en die veranderinge in A en C se interaksies, het laasgenoemde indirek bygedra tot die oplos van die aanmeldingsprobleme.

In reaksie op navraag oor B se bydrae antwoord B skamerig terug.

B : "Ek weet ook nie wat ek gedoen het nie, ek dink ook C het meer moeite gedoen. Alhoewel ek meestal met haar praat, gebruik ek 'n bietjie meer gebare en skryf af en toe vir haar iets. Dit het ek nie voorheen gedoen nie."

Ook B en C se interaksies het kwalitatief sowel as kwantitatief verbeter. Omdat B voorheen dikwels 'n oerlike rol ten opsigte van C vertolk het, eksplloreer die terapeut spesifiek die tema van oorbeskerming deur die ander gesinslede as net Ma.

Ma : "A leer C om nou self in die kafee in te stap en iets te koop. Nog 'n ding, as B en C baklei, het Pa altyd beskerm, nou sê hy los hulle uit. Nou is dit meer asof die kinders se bakleiere hulle eie is. Nou raas ons met C en B."

Hieruit word weer vanuit 'n ander situasie gesien hoedat die gesinstruktuur nou beter funksioneer deurdat elke sub sisteem sy eie funksies onafhanklik uitvoer. Die kindersub sisteem se grense word nou deur die ouers gerespekteer en stel sodoende die sub sisteem in staat om onder andere sy funksie as eerste sosiale laboratorium, waarin portuur verhoudings ge- eksplloreer word, uit te voer.

Die terapeut versterk die grens tussen die ouersub sisteem en die kindersub sisteem deur B en C se stoele nader aan mekaar te skuif. Sy toets ook of C verstaan en besef dat haar ouers vir haar en B nou regverdig hanteer.

T : "As B en C baklei, dan gaan Pa en Ma nie help nie."

C verstaan egter nie en T skryf aan C:

"As B en C baklei, wie kry raas?"

C : "B."

T : "C eerste met B baklei, raas Pa of Ma met C. As B eerste met C baklei, raas Pa of Ma met B."

Steeds bly dit onduidelik of C verstaan, en die terapeut besluit om dit nie-verbaal voor te stel en laat B en C kamma baklei. B begin eerste en Ma raas met haar. Hierna ruil die rolle om en Ma raas met C. Steeds bly dit onduidelik of C verstaan en die gesin neem eie inisiatief om die

illustrasie meer uitgebrei voor te stel. Hieruit blyk dit dat die ouers nou meer effektief kommunikeer met C, omdat hulle bly fokus tot sy verstaan.

C slaan kamma eerste.

Pa : "Wat gaan hier aan? Wie het eerste geslaan?"

C stem in dat dit sy is, waarna Pa haar kamma oor sy skoot trek en pak gee. Hierna slaan B eerste. Ma raas en sê: "Wie het eerste geslaan?"

C : "Dis nie ek nie, B!" Hierna kry B weer kamma pak.

Uit C se deelname in bogenoemde voorstelling, is dit duidelik dat C bewus is en verstaan dat haar ouers vir haar en B regverdig gaan hanteer.

Pa : "Wat ek nou eintlik wil sê, vandat ons hier begin het - dit sal jy (sy vrou) saam stem - is dit asof sy minder van hierdie vreeslike nukkerigheid het."

Ma : "Uitbarstings?"

Pa : "Ja, op 'n stadium was dit so, as sy nou een of ander iets wou gehad het, kon haar wil nie gebuig word nie. Nou is dit nie meer so 'n probleem nie."

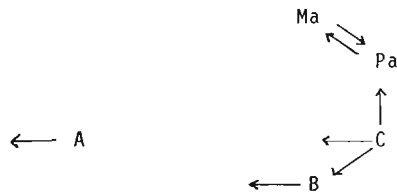
Uit bogenoemde transaksie blyk dit duidelik dat Pa en Ma nou spontaan dinge direk met mekaar bespreek, iets wat hulle met die aanvang van die gesinterapie met moeite kon doen. Op hierdie stadium van terapie word nie die kinders of terapeut in hulle interaksie betrek nie. Hierdie proses verseker die terapeut dat die gesin nou gereed is om te termineer en self voort te gaan.

Die terapeut sluit hierdie sessie af met die doelstelling om die gesin op 'n nie-verbale wyse bewus te maak van die strukturele veranderinge sodat die belangrikheid daarvan vir die gesinslede beklemtoon word. Die impak van so 'n nie-verbale voorstelling is volgens die terapeut ook 'n meer effektiewe afsluiting vir die gesin met beide horende en dowe gesinslede as bloot net 'n verbale afsluiting. Terselfde tyd is dié gesinsvoorstelling 'n wyse waarop die terapeut die gesin f'naal kan herevalueer.

T : "Interessant hoe julle as gesin verander het en ook hoe julle posisies verander het. Kan julle dit vir my in ruimte nie-verbaal demonstreer?"

Hierop reageer Pa deur die spanpoging tussen hulle as ouers verbaal uit te wys; dat hulle mekaar ondersteun en mekaar nie meer saboteer nie. Die terapeut sluit hierby aan deur weer die positiewe herformulering oor hulle ouersubstelsiem, dat hulle 'n bevoorregte ouerpaar is wat beide liefde en struktuur kan gee, te stel.

Die terapeut beweeg egter terug na die opdrag en verduidelik die beginsels van so 'n voorstelling weer aan die gesin. Hierna stel Pa sy gesin soos volg voor:

Volgens hierdie voorstelling kyk Pa en Ma na mekaar, kyk C afwisselend na Pa, Ma en B, B kyk weg en is besig om uit die kerngesin te beweeg en kyk A na die deur se rigting en is reeds uit die kerngesin.

Uit hierdie voorstelling is dit dus duidelik dat die man en vrou saam gevestig is in die huweliksstelsiem van die gesin. Die alliansie tussen Ma en C wat dikwels Pa uitgesluit het, het verdwyn. Dit stel die man en vrou in staat om mekaar weer toepaslik, in terme van die ouer- en huweliksstelsiem se funksies, te ondersteun. Die meer effektiewe grense tussen Ma en C bevry C ook om hoofsaaklik in die kindersstelsiem te funksioneer. Die grense tussen Pa en die kinders is nou meer deurdringbaar as vroeër en direkte kommunikasie kan nou meer spontaan plaasvind. Laasgenoemde aspekte van die gesinsfunksionering laat Ma se rol as "tussenganger" tussen die ouers- en kindersstelsiem verval en lei saam daartoe dat die gesinsstelsiem weer in balans is.

Alhoewel daar volgens die terapeut nog onopgeloste aspekte tussen die man en vrou is, is daar nou 'n positiewe klimaat tussen hulle waarbinne hulle interaksies kan verbeter.

Hierdie positiewe verandering het veral die laaste twee sessies momentum gekry. In die voorstelling kom dit ook duidelik na vore, hoedat hulle primêr op mekaar gerig is, alhoewel nog in die sirkel van die kerngesin en gevolglik ook toeganklik vir die kinders. Die verbeterde huweliks-verhouding veroorsaak ook dat die ouersubstelsel sy funksies meer konsekwent, regverdig en effektief uitvoer.

Positief in die voorstelling is die feit dat die twee ouer kinders, toepaslik vir die gesin se ontwikkelingsfase, losgelaat word. A word reeds onafhanklik van die gesin voorgestel en B as besig om uit te beweeg uit die kerngesin. Dit verskil drasties van die aanvanklike patrone waar A deur die stelsel gedwing was om Pa te ondersteun en so-ook B om vir Ma te ondersteun en dus nie in staat was om uit die gesin te beweeg nie.

Dit is opmerklik dat Pa noem dat C afwisselend na elke gesinslid kyk in die voorstelling. Hieruit lei die terapeut af dat C se kommunikasieprobleme met die gesinslede nie meer 'n primêre struikelblok is nie. Pa het ook deur 'n gesinsperspektief aan die kommunikasieprobleme te gee, C bevry van die "swartskaaiprof".

Met hierdie voorstelling is die terapie afgesluit en nadat die terapeut en die gesin gegroet het, verdaag die gesin.

SAMEVATTING

Die herevaluering van die gesin was 'n deurlopende proses soos die gesinsterapie gevorder het. Veranderinge wat in die gesinstruktuur en -aanpassing plaasgevind het, is finaal geëvalueer met behulp van die laasgenoemde voorstellingstegniek. Die strukturele doelwitte van die eerste sessie, is deur die toepassing van strukturele gesinsterapie met die klem op nie-verbale speltegnieke en totale kommunikasie grootliks bereik. Die strukturele verandering word kortliks saamgevat:

Die skewe gesinstruktuur is weer in balans herstel met duidelike en effektiewe grense tussen die ouer- en kindersubstelsels. Faktore wat onder andere daartoe bygedra het is

die verbreking van die alliansie tussen Ma en C, deur effektiewe grense tussen hulle te bevestig. Verder ook deur B te bevry van die oerrol wat sy soms moes vertolk. Ma se posisie en verantwoordelikheid as ouer is ook weer bevestig, sodat sy nou weer saam met Pa in die ouersubstelsiem funksioneer. Die ouersubstelsiem se funksies word ook nou meer effektief uitgevoer. Die hanteringsprobleme van C het opgeklaar deurdat die ouers nou saamstem oor C se hantering en dit konsekwent uitvoer. Die ouersubstelsiem slaag ook nou daarin om A en B toepaslik los te laat om geleidelik die huis te verlaat.

Die huweliksstelsiem se funksionering is ook grootliks verbeter deurdat A en B bevry is van hulle onderskeie rolle om Pa en Ma tydens konflikte te ondersteun. Die effek daarvan was dat die egpaar konflikte binne die huweliksstelsiem opgelos het en mekaar wedersyds begin ondersteun het.

Kommunikasie tussen die horende en dowe gesinslede het heelwat verbeter deurdat die gesin 'n gemeenskaplike ontmoetingsarea met behulp van totale kommunikasie kon skep. Die rigiede wyses van kommunikasie is verbreek en hulle kon verskeie alternatiewe wyses (vingerspelling, gesistematiseerde gebare, nie-verbale nuanses en skrif) implimenter wat hulle gesinsaanpassing verbeter het. Die kommunikasieprobleme tussen die horende gesinslede het ook verbeter. Die gesin se meer positiewe perspektief van kommunikasiewyses met C en ook dat kommunikasieprobleme nie net as gevolg van doofheid ontstaan nie, het C van die "swartskaaaprol" bevry. Die gesin neem hulle gesinsprobleme nou ook meer realisties waar en skryf nie meer alle gesinsprobleme aan C se doofheid toe nie.

Deur hierdie positiewe strukturele veranderinge, slaag die gesin dus daarin om meer effektief by hulle huidige situasie aan te pas. Op grond van die feit dat die gesinslede in die laaste sessie in staat was om meer eie inisiatief te neem en meer aktief en direkief met mekaar in interaksie te tree, terwyl die terapeut meer op die periferie was, wil die terapeut voorspel dat die gesin se selfregulerende meganismes die positiewe verandering in stand sal hou en die veranderinge moontlik verder sal uitbrei.